10 זייטען | פרייז 15 גראָשען | NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

נייער פאָלקסבלאַט

14־טער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאָג ד' חוה"מ כ' תשרי תרצ"ז | אַדרעס: לאָדז, פּעטריקאַווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | Łódź, Wtorek 6, października 1936 | № 230

די יודען־פראַגע אין פוילען

פוילישער דעלעגאַט אין זשענעווע רעדט וועגען ענגשאַפט אין לאַנד, פרייער עמיגראַציע און וועגען אַרויספיהרען געלד

ראַציאָנעלער האַנדעל אָהן פערמיטלער

זשענעווע, 5 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג האָט גערעדט דער דעלעגאַט, וויצע־מיניסטער אַדאַם ראָזע. ער האָט קודם כל געמאַכט די פעסטשטעלונג, אַז ער שליסט זיך אָן אין דעם אָפּטימיזם פון די פראַנצויזישע און ענגלישע דעלעגאַטן. די לעצטע דרייטטע בעשלוסן אויפ'ן געביט פון וואַלוטע — האָט ער בעזאָגט — האָבן זיכער געווירקט אויף די אָפּטימיסטישע שטימונגען, מחמת זיי האָבן בעזייטיגט איינע פון די מניעות אויפ'ן וועג צום ווירטשאַפטליכן אויפבוי. די צווייטע סיבה פון די פאַרבעסערטע שטימונגען איז די טענדענץ פון בעזונדערע מלוכות אַוועקצוגיין פון דער אויטאַרכישער פּאָליטיק.

נאָכן אַרומרעדן די וואַלוטע־ענדערונגען און די סיבות פון דער אין פוילן אַדורכגעפירטער דעוויזן־קאָנטראָלע, האָט דער פוילישער דעלעגאַט אויך גערעדט וועגן דעם ענגלישן רעזאָלוציע־פּראָיעקט מכוח רויה־שטאָפן, און פעסטגעשטעלט, אַז דער אימפּאָרט פון רויה־שטאָפן קיין פוילן באַטרעפט אַ העלפט פונ'ם גאַנצן אויסלענדישן אימפּאָרט.

דערנאָך איז ער אַריבער צום ענין פון פרייע עמיגראַציע. דערקלערענדיג, אַז פוילן, וואו די געדיכטקייט פון דער דאָרפס־בעפעלקערונג איז כמעט 2 און אַ האַלב מאָל גרעסער, ווי אין דענעמאַרק, וואָס איז אַן אַקלאַסיש אַגראַר־לאַנד און צוויי מאָל גרעסער, ווי אין פראַנקרייך און דייטשלאַנד, איז קלאָר, אַז דער דאָזיגער ענין קאָן נישט באַגאַטעליזירט ווערן. פוילן האָט בעשלאָסן לגבי דעם לאָזונג: „פרייער האַנדעל און דאָס אָפּשאַפן פון דער עקאָנאָמישער אויטאַרכיע", אַז זי וועט מוזן זיך שטעלן די פראַגע — וואָס טוט מען מיט'ן איבערפלוס פון די אַרבייטס־הענד? פון דער צווייטער זייט ביים עפענען די גרעניצן פאַר קאָלאָניזאַציע־עמיגראַציע וואָלט ענטשטאַנען דאָס פּראָבלעם פון פינאַנסירן אַזאַ עמיגראַציע. און אויב אַ דורכשניטליכער עמיגראַנט דאַרף מיט זיך מיטנעהמען טויזענד פראַנק, דאַן וואָלט די עמיגראַציע פון הונדערט טויזענד מאַן געבראַכט צו אַן אויספּרייסלונג פונ'ם געלד אין דער געגעבענער מלוכה. די עמיגראַציע קיין פּאַלעסטינע — האָט דער מינ. ראָזע געזאָגט — האָט, אין איר קליינעם פאָרנעם אָפּגעקאָסט פוילן אין יאָר 1935 40—50 מיליאָן זלאָטעס, וואָס דאָס האָט ערנסט בעשווערט די דעוויזן־סיטואַציע אין פוילן. דאָס פּראָבלעם פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילן איז אַ ספּעציעל ברענענדע. אויף 34 מיליאָן בעפעלקערונג וואוינט אַבי'ערך 10 מיליאָן אין די שטעט. פון דער צאָהל זענען 3,600,000 יודען. דאָס זענען דער עיקר סוחרים, און אויב זייערע אַרבייטס־וואַרשטאַטן קאָן מען אַנווענדן נאָרמאַלע האַנדעלס־פלאַצובקעס — ענטשטייט דאַן אַ זעהר האַרב פּראָבלעם. דאָס איז אַ פּראָבלעם, וואָס איז דורך די מערב־מלוכות ביי זיך געלעזט געוואָרן מיט עטליכע צעהנדליג יאָהר צוריק, און וואָס איז זיך סומך אויף דער ראַציאָנאַליזאַציע פון האַנדעל און אויפ'ן פטור ווערן פון די איבעריגע פערמיטלונגס־פאַקטאָרן. יעדער לאַנדווירטשאַפטליכער קאָאָפּעראַטיוו און איטליכע נייע אונטערנעהמונג וואָלט אָבער אַרויסגעוואָרפן אַלץ נייע מניעות פאַר דער עקזיסטענץ פון הונדערטער טויזענדער יודישע משפחות, און דעריבער פאַרלאַנגט דער דאָזיגער ענין געוויסע פאַרהיטונגס־מיטלען.

עס איז נישט דערלאָזבאַר — האָט דער פוילישער דעלעגאַט געזאָגט — אַז אַזעלכע מיני אינסטיטוציעס, ווי די פעלקער־ליגע און ווי דאָס אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייטס־ביוראָ זאָלן זיך פאַרנעהמען מיט עמיגראַציע־פּראָבלעמען בלויז טעאָרעטיש.

דאָס דאָזיגע פּראָבלעם פון אויסגעשפּראָכן אינטערנאַציאָנאַלן כאַראַקטער, מוז איצט געפינען זיין קאָנקרעטע לעזונג.

זשענעווע, 5 (ספ. טעל.)

די פעלקער־ליגע האָט אויף איהר היינטיגער זיצונג אָנגענומען דעם רעפעראַט פונ'ם קאָמיטעט פון דריי, בנוגע די בעציהונגען וואָס הערשן אין דאַנציג. דערביי האָט דער פוילישער דעלעגאַט, מינ. קאָמאַרניצקי אָפּגעגעבן אַן אונטערשטרייכענדע דעקלאַראַציע.

דער פּרעזידענט האָט געדאַנקט דעם רעפערענט און די פאָרשטעהער פון דער פוילישער רעגירונג פאַר די בעמיהונגען צו ערלעדיגן דעם ענין דאַנציג.

אינערליכע הלואה אין איטאַליען

ווערט געמאַכט ביי די הויז־בעזיצער

רוים, 5 (ספ. טעל.)

דער איטאַליענישער מיניסטאָרען־ראַט האָט בעשלאָסן צו עמיטירן אַ 5־פּראָצענטיגע הלואה, וועלכע וועט בעלעסטיגן די הויז־בעזיצער אויף 5 פּראָצענט פונ'ם שעצונג־ווערט פון זייער פערמעגען.

די הלואה וועט געדעקט ווערן אין משך פון 35 יאָהר.

חוץ מזה האָט מען אויף די הויז־בעזיצער אַרויפגעלעגט אַן אויסערגעוועהנליכן שטייער, וואָס וועט בענוצט ווערן אויפ'ן באַדינען די אייבענגערופענע הלואה און אויף איהר אַמאָרטיזירונג.

מינ. בעק אַרויסגעפאָהרען פון זשענעווע

זשענעווע, 5 (ספּ. טעל.)

דער אויסערן־מיניסטער יוזעף בעק, האָט פאַרלאָזט זשענעווע, און אויפ'ן צוריקוועג קיין פוילן וועט ער זיך אָפּשטעלן אין אַ קוראָרט. מינ. בעק איז לעצטענס קראַנק געווען אויף אַ גריפּע.

ענדערונג אויפ'ן אַמט

פונ'ם אַמעריקאַנישן שאַרזשע־ד'אַפער אין וואַרשא

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש)

אָרסען נ. נילסען, דער אַמעריקאַנישער שאַרזשע ד'אַפער אין פוילן איז אָפּגערופן געוואָרן קיין וואַשינגטאָן, וואו ער וועט ווערן וויצע־דירעקטאָר פונ'ם דעפּאַרטאַמענט פאַר אייראָפּעאישע ענינים.

אויף זיין אָרט אין וואַרשאָ קומט אין די נאָהנטסטע טעג דער געוועזענער ראַטגעבער פון דער אַמבאַסאַדע אין מאַדריד, העלעט דזשאָנסאָן.

נילסען איז אויף זיין אַמט אין וואַרשאַ געווען 4 יאָהר.

די עפּידעמיעס אין חברון פערשפּרייטען זיך אַלץ מעהר

ירושלים (יט"א). אין חברון פערשפּרייטען זיך אַלץ מעהר די עפּידעמישע קראַנקהייטען. די געזונדהייטס־אָפּטיילונג פון דער רעגירונג אין ירושלים האָט בעשלאָסן צו שיקן קיין חברון איינינע דאָקטוירים.

הכנסה־עודף פון די מלוכה־פינאַנצען

וואַרשאָ, 5 (טעלעפאָניש)

דער חודש סעפּטעמבער ה. י. איז לויט ביזאיציטיגע פינאַנץ־חשבונו'ת, געשלאָסן געוואָרן מיט אַ הכנסה־עודף.

די הכנסות אין דעם דאָזיגען חודש האָבן אויסגעמאַכט 175,292 טויזענד זלאָטעס און די הוצאות 175,002 טויזענד. דער עודף אַלזאָ מאַכט אויס 290 טויזענד זלאָטעס.

דעם חודש סעפּטעמבער פ. י. איז די פינאַנץ־ווירטשאַפט געשלאָסן געוואָרן מיט אַ דעפיציט פון 27,7 מיליאָן זלאָטעס.

צום דריטען מאָל געשענדעט דעם בית עולם אין קעלץ

30 פון די ווערטפולסטע מצבות פערניכטעט

קעלץ, 5 (יט"א טעלעפאָניש)

אומבעקאַנטע פערזאָנען האָבען אויפ'ן קעלצער בית עולם פערניכטעט 30 מצבות. די פערניכטעטע מצבות געהערען צו די ווערטפולסטע. אַ חוץ דעם זענען נאָך אַנדערע 30 מצבות בעשעדיגט געוואָרן. דאָס איז שוין דאָס דריטע מאָל וואָס עס קומען פאָר שענדונגען פון יודישען בית־עולם אין קעלץ.

דער פאַקט האָט געמאַכט אַ שווערן רושם אויף דער יודישער בעפעלקערונג אין קעלץ. עס איז פאָר געקומען אַ זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרן זיך צו ווענדען צו דער פּראָקוראַטור וועגען דאָזיגען ענין.

די לויה פונ'ם פּוריסאָווער רבי

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש)

היינט 1 בייטאָג איז פאָרגעקומען די לויה פונ'ם נפטר געוועזענעם פּוריסאָוער רבי, יהושע אשר ראַבינאָוויטש.

טויזענדער חסידים האָבן בעלאַגערט דעם בית מדרש און זענען אָפּגעשטאַנען אַ גאַנצע נאַכט. עס זענען געקומען הונדערטער רבנים, רביים און טויזענדער חסידים פון דער פרעמד.

1 אַ זייגער בייטאָג איז פאָרגעקומען די טהרה. דער ליובאַוויטשער רבי האָט געמאַכט הקפות. 4 אַ זייגער בייטאָג האָט מען אַרויסגעטראָגן דעם אָרון.

אונטער אַ גאַס רעגען איז פאָרגעקומען די לויה. די מלווים זענען עטליכע קילאָמעטער ביז צום בית החיים געגאַנגען צופוס.

דער 15־יעהריגער זוהן פונ'ם נפטר, מאיר־שלום האָט געזאָגט קדיש. ער איז אויך געוואָרן דער ממלא מקומו פונ'ם נפטר־געוואָרענעם רבי'ן.

סטודענטען־דעמאָנסטראַציע אין וואַרשא

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש)

היינט האָבן זיך אין וואַרשאָ אָנגעהויבן די למודים אין אַלע הויכשולן.

עס זענען פאָרגעקומען אַ רייה גאָטעס־דינסטען. שפּעטער האָבן סטודענטן־גרופּן דעמאָנסטרירט אויף דער קראָקאָווער פאָרשטאָט. די דעמאָנסטראַציעס זענען אַדורך רוהיג.

איטאַליענישער שטרייק אין דער וואַרשאַווער קהלה

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש)

היינט איז אין דער וואַרשאַווער קהלה אויסגעבראָכן אַן איטאַליענישער שטרייק: אַלע בעאַמטע, לעהרער, אַנגעשטעלטע — אַ חוץ'ן בית החיים־פּערזאָנאַל — שטרייקן.

די שטרייקענדע גייען נישט אַרויס פונ'ם גמינע־לאָקאַל.

דער פערלויף פונ'ם שטרייק איז אַ רוהיגער.

געמבעש געפעהרליך קראַנק

בודאַפּעשט, 5 (ספּ. טעל.)

דאָס פּרעזידיום פון מיניסטאָרען־ראַט האָט אויפ'ן יכול פון ידיעות פון אַ דייטשען סאַנאַטאָריום, אַרויסגעגעבן אַ קאָמוניקאַט, אַז דער פּרעמיער געמבעש קאָן נישט אינמיטען היינטיגען חודש צוריקקומען אין לאַנד, ווייל זיין געזונד־צושטאַנד דערלויבט איהם נישט דערויף. ער מוז זיך נאָך אַ לענגערע צייט קורירן.

באָדען־טראַנזאַקציעס אין א"י

ירושלים (יט"א) לויט'ן בעריכט פון דעם סטאַטיסטישען אַמט פון דער א"י רעגירונג האָבען די יודען אין די חדשים יאַנואַר—מאַי 1936 ערוואָרבען 34,153 דונאַם באָדען, בעצאָהלענדיג דערפאַר 2,104,684 פונט. אַראַבער האָבען אין דער זעלבער צייט געקויפט 14,778 דונאַם פאַר 93,873 פונט. פון דעם איז צו זעהן, אַז יודען האָבען פאַר אַ דונאַם ערך בעצאָהלט דורכשניטליך 62 פונט און אַראַבער נישט מעהר ווי 6 פונט.

דער בעריהמטער לאַרינגאָלאָג פּראָפ. נוימאַן פאָהרט קיין א"י

ווין, (י"א). דער בעריהמטער ווינער לאַרינגאָלאָג פּראָפ. דר. היינריך נוימאַן ביי וועלכען עס היילט זיך אויך דער ענגלישער קעניג, איז איינגעלאַדען געוואָרען דורך בראָניסלאַוו הובערמאַן קיין א"י אויף דער ערעפענונגס־פייערונג פון דעם סימפאָנישען אָרקעסטער. פּראָפ. נוימאַן וועט אין הערבסט בעזוכען א"י.

צווישען דאנערשטאג און זונטאג

זאל אפגעשטעלט ווערען דער אראבישער שטרייק

דער טעראר ווערט פארטגעזעצט

ירושלים, 5 (יט"א טעלעגראפיש)

פון די אראבישע קוועלען טיילט מען מיט, אז דער אראבישער שטרייק וועט אין די נאהענטסטע טעג אפגעשטעלט ווערען.

ווי מען פערזיכערט זאל דאס געשעהן צווישען דאנערשטאג און זונטאג, וויטער פערזיכערט מען, אז היינט איז אנגעקומען קיין ירושלים דער ענגלישער טעקסט פונם אויפרוף מצד די הערשער פון די אומאפהענגיגע אראבישע לענדער, געווענדעט צו דער אראבישער בעפעלקערונג אין ארץ ישראל. אין דאזיגען אויפרוף ווערען די אראבער אויפגעפאדערט אפצושטעלען דעם שטרייק און אויפצוהערען דעם טעראר. דער אויפרוף זאל פערעפענטליכט ווערען נאך היינטיגע וואך מיט דער גוטהייסונג פון אראבישען קאמיטעט.

דערוויילע דויערט נאך דער טעראר אין משך פון היינטיגען טאג איז אויסגעפיהרט געווארען א ריהע טעראריסטישע אקטען. צווישען אנדערע זענען אנגעגריפען געווארען יודישע דארפישע ישובים, קיין קרבנות פון דער יודישער זייט איז נישטא.

די אנפאלער זענען אומעטום אפגעשטויסען געווארען אויסשליסליך דורך דער יודישער זעלבסט־שוץ, בלויז אין איינעם אדער 2 פאלען האט מען געמוזט ארויסרופען צוהילף מיליטער.

אין עטליכע יודישע קאלאניעס זענען אנגעמאכט געווארען מאטעריעלע היזקות, בעזונדערס צוליב'ן ארויסרייסען בוימער.

אין פערשידענע אראבישע דערפער זענען אדורכגעפיהרט געווארען רעוויזיעס און עס זענען ארעסטירט געווארען מעהרערע אראבער. 10 אראבער זענען ארעסטירט געווארען ווייל מ'האט ביי זיי געפונען געווערער און באמבעס. עטליכע אראבער ווערען בעשולדיגט אין ארויסגעבען מיליטערישע סודות צו די טעראר־באנדעס.

קיין צוזאמענשטויסען צווישען טעראריסטען און מיליטער זענען היינט נישט פערצייכענט געווארען.

דער ראבינאט ווארענט:

אזוי ווי שמעון קאפלאוויטש, רזשגאווסקא 14 איז זיין ווייב נאלדרא פון דער חיים גאלדמאן, סקלאדאווא 19 האבען צווישען זיך א סכסוך און נישט געקוקט אויף מעהר מאליגע אויפפאדערונגען מיידט אויס דער מאן צו קומען לדין, דאגעגען פערגעסט זיך קאפלאוויטש אויף א „היתר" וואס ער זאל האבען ארויסבעקומען פון עפיס א ווינקעל־מורה־הוראה — איז דער ראבינאט מודיע, אז אזא מין היתר האט נישט קיין שום ווערט אין לויט'ן חרם דרבנו גרשון מאר שמעון קאפלאוויטש נישט נעמען קיין צווייטער פרוי ביז ער וועט קומען לדין פאר'ן ראבינאט, וועלכער וועט דעצידירען וועגען א גט און גלייכצייטיג וועגען פערזארגען זייער קינד.

לאדזער ראבינאט.

צום גדלי' תרצ"ז.

ווין כשר

ווער עס וויל הנאה האבען פאר זיין געלד און א אמת'ן עונג שבת ויום־טוב זאל זיך איבערצייגען, אז נאר ביי דער פירמע

„פראגרעס"

אייהאבער זלמן גוטער. בעקומט מען ווטעו

ראדזיבען־ווילין און מעהד

אויך אלע אנדערע סארטען וויין און מעהד צו ביליגע פרייזען.

וויין און מעהר־פאבריק

פירמע „פראגרעס"

אינהאבער: זלמן גוטער.

הויפט־פערקויף: אלטער מארק 2 אין פאבריק.

ענצעל־פערקויף: אלטער מארק 2 אויפ'ן הויף.

גרינער־מארק 6 אין ווייגעשעפט הערצבערג (פריהער פולווערמאכער).

הנני משתתפים באבלו הכבד של החבר

מלכיאל לוסטרניק

למות עליו

אביו

בעבודתו המסורה למען התרבות העברית ינוחם

ועד הסניף „תרבות" - בלודז.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער ליבער זוהן און ברודער

נ"ע

אברהם דלוגאנאגא

(געוואוינט פילסודסקיעגא 43)

אין בליהענדען עלטער פון 26 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, ד. 6 אקטאבער 1936. 2 א זייגער ביינאכט פון טהרת־הויז. וועגען וואס עס מיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

אכטונג, פארבען־הענדלער!

עס ווערט בעקאנט געמאכט, אז דאס בעוואוסטע

פארבען־געשעפט א. ס.

„ל. ה. בערגער"

לאדז, דרעווונאווסקא 5, טעל. 133-39

אין ווייטער געעפענט און עמפפעהלט זיך די געעהרטע לאדזער און פראווינצער קונדשאפט.

גערעכט, שטשעשליווי

ביי

א גרויסער אויסוואהל פון ארגינעלע בילליגער און טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

R.Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09.

גערעכט פראנט II שטאק.

אכטונג אכטונג

100־טער מענשען

האבען זיך שוין איבערצייגט, אז די בעסטע

היגיענישע טאפטשאנעס,

מאזעטקעס און מאטראצען

ווי אויך פערשידענע טאפעציר־ארבייט

וענען נאר צו בעקומען אין דער 1־טער לאדזער ווערקשטאט פון אויסגעצייכנטע היגיענישע טאפטשאנען און מאטראצען

„ZURMA"

א. ב.

אינה. ל. מרוז

Łódź, Cegielniana 58

telefon 178-21.

סאלידע און פינקטליכע אויספיהרונג!

ענטשולדיגונג.

דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאר דער פערוואלטונג און פאר'ן פעראיין פון מענער־שניידער־כאלופניקעס, זאכאדניא 11 פאר מיין אונטאקטישער האנדלונג בעת דעם שטרייק. אויסדריקענדיג חרטה אויף מיין טאט, פערזיכער איך, אז אויף להבא וועט אזעלכעס מעהר נישט פארקומען.

הילל שולעוויטש

ריבנא 9.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט דעם ג' לאדזער פובליקום, אז עס איז ערעפענט געווארען די ניי־מאדערנע

טאנץ־שולע

אויף פיעטריקאווער 89

קווער אפיציעלע פארטער אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיפלאמירטען טאנץ־לעהרער

S. Rubinsztajn

בעם. פאר אווענסטיר'מע שבת און זונטאג פראקטישע לעקציעס.

אנשרייבונגען טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 10 אוונד. מיט אכטונג

דיפלאמירטער טאנץ־לעהרער.

ס. רובינשטיין.

בעקאנטמאכונג.

דאס קאנצעסיאנירטע ביטשריפטן־ביורא צו דער געריכטס־ און אדמיניסטראטיוו־אינסטאנצען פון

SALOMON ZALCMAN

איז איבערגעטראגען געווארען פון 1־טען סעפטעמבער ד. י. פון זגערזשער 23

אויף זגערזשער 50

St. Felczer

H. NEUMARK

צוריקגעקעהרט

28 פאלודניאווא 28

טעל. 163-46

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 2—4 נאכמ.

פאר אונבעמיטעלטע הנחות.

פער שפרייט

דעם נייעם

פאלקסבלאט

Dr. med.

WIKTOR MILLER

chor. wewnętrzne

spec. chor. Reumat.

POWRóCIŁ

SIENKEWICZA 40, tel. 146-11

przyjmuje od 4.30 do 7 wiecz.

DR.

J. HERSZFINKIEL

ספעצ. פאר קינדער־קראנקהייטען

צוריקגעקומען

נעהמט אן ביי זיך זשעלאנא 8a

טעל. 111-87

ווי אויך אין דער לעטשניצע „פאמאץ" אלעקסאנדראווסקא 1.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען

פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5 8-9 אוו.

Dr. med.

M. GLAZER

ספעציאליסט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ZACHODNIA 64, tel. 185-49

נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אוונד.

זונטאג און חגאות פון 10—12 ביינאכ.

Dr. med

J. Nadel

ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

אגדזשעיא 4, טעל. 228-92.

נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.

דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 אין פון 12 ביז 1 בייטאג.

Dr. L. RAPEPORT

אוראלאג

נירען און ברוך־קראנקהייטען

Cegielniana 8, tel. 236-90

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוונד.

DR.

Daniel Kon

STERLINGA 5, tel. 228-08

אינערליכע און נערווען־קראנקהייטען

נעהמט אן פון 5—7 אוונד.

צוריקגעקעהרט

Dr. med.

Józef Imich

ספעציאליסט פאר האלז, נאז און אויערן־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

MONIUSZKI 1, tel. 20-997.

Dr. med.

Michał Wejs

אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען

לאגעווניצקא 25, טעל. 215-18.

צוריקגעקעהרט

עמפאנגס־שעה'ן פון 11—1 און 6—8.30 אוו.

Dr. med.

Adam GELBART

CHIRURG

צוריקגעקעהרט

Południowa 23 (II sień)

tel. **143-31**

נעהמט אן פון 4 ביז 7 אוונד

DR. MED.

G. GERSZTAJN

ספעציאליסט פאר אויגען־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Traugutta 12, tel. 175-10

נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו.

DR.

S. Kantor

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (מענער־שוואכע)

90 פיעטריקאווער 90

טעל. 129-45

עמט אן פון 8—2 נאכט. און פון 6—9 אוו

Dr, med.

P. Braun

צוריקגעקעהרט

ספעצ. פאר טריפער. סיפיליס און הויט־קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57

נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.

ספעציעלער ווארטע־זאל פאר פרויען.

פאר א ונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזען.

Doktór

A. S. Tenenbaum

אינערליכע קראנקהייטען

(ספעציעל לונגען)

צוריקגעקעהרט

Piotrkowska 109

telef. 220-25

Dr. B. Hurwicz

Choroby skórne i weneryczne

Piotrkowska 10

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום־טוב — פון 8—1 בייטאג

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג־כירורג

ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און אורין־קראנקהייטען

NAWROT 8, tel. 219-90

נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג

צוריקגעקעהרט.

Doktór

M. Kalisz

אגיוערורגיע און ראסטאק

צאהן־ארצט

סטאמאטאלאג־כירורגיע

פיעראצקיעגא 7 (עוואנגעליצקא)

טעל. 108-26

אויפנעהם־שעה'ן פון 3—7.

Lekarz-Dentysta

J. KARMAZYN

ספעציאליסט פאר צאהן־כירורגיע

Południowa 2,

tel. 114-36.

Dr. med.

J. GOLDBERG

ספעציאליסט פאר אויגען־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Śródmiejska 20, tel. 186-13.

נעמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אוונד

Dr. I. ZYW

כירורג

צוריקגעקעהרט

11-go LISTOPADA 17,

Telefon 123-41

נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 אוונד

אויערען, נאז און האלז און לונגען־קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. RAKOWSKI

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאר־רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אוונט

ביי דער קליניק איז טעטיג

א רענטגען־גאבינעט

פאר דורכלייכטונגען און אלערלייפאטאגראפיעס

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט

פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

טערהיטונג נעגען שוואנגערשאפט

גדאנסקא 11, טעלעפאן 246-09

נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

אויף די שפאנישע פראנטען

קיין גרויסע ענדערונגען זענען נישט פארגעקומען

מאדריד, 5 (ספ. טעל.)

קאמוניקאט פונם קריגס-מיניסטעריום:

אויף דעם צפון־פראנט און אויפ'ן צפון-מערב-פראנט איז די סיטואציע נישט געענדערט. די אטאקע אויף אוויעדא גייט אריין אין א שטאדיום פון אויסערגעוויינליכער שפאנונג.

אויפ'ן אראגאנישען פראנט באמבארדירען די רעגירונגס - אעראפלאנען יאקא.

אויפ'ן דרום־פראנט אין דער פראווינץ באדאיאס איז די סיטואציע גינסטיג פארן רעגירונגס־מיליטער. דא איז אפגעשטויסען געווארען א שווערער אנגריף פון די אויפשטענדיגע, אנטאכענדיג ביי איהם גרויסע היזקות.

די רעגירונגס - אעראפלאנען האבען פארנומען די נעטעדען טאאר און לימאנעס.

אויפ'ן מיטעל-פראנט האט דאס רעגירונגס־מיליטער אפגעשטויסען די אויפשטענדיגע, וועלכע האבען אטאקירט די פאזיציעס הינטער האלוואפעראל אין דער פראווינץ אווילא.

גיבראלטאר, 5 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון די אויפשטענדיגע איז אויף דאנערשטאג אדער פרייטאג אנגעקינדיגט געווארען א גענעראל - אטאקע אויף מאלאגע, מיט'ן אנטייל פון יבשה־מיליטער, קריגס־פלאט און לופט־פלי־העער.

די קרעפטען פון די אויפשטענדיגע ווערען בערעכענט אויף 16 טויזענד מאן שוין צוזאמען מיט די מאראקאנער שיסער, וואס זענען אראפגעבראכט געווארען פון אפריקא.

סעוויל, 5 (ספ. טעל.)

די היגע ראדיא-סטאנציע איז מודיע, אז אויף די מיטעל-אפשניטען פונם פראנט רוקען זיך די אויפשטענדיגע מעטאדיש פאראויס, אויפ'ן אפשניט אווילא האט דאס מיליטער פון די אויפשטענדיגע נעכטען פארנומען סאן בארטלאמעו דע פינארעס.

די וואהל־קאמפאניע אין אמעריקא

ניו־יארק, 5 (ספ. טעל.)

די ביז־איצטיגע ציפערן פון דער וואהל־אנקעטע, וואס ווערט אדורכגעפיהרט אין דער וואכענשריפט „ליטערערי דיגעסט" ציילען אן פאר לאנדאן 293,972 שטימען און פאר רוזוועלט'ן 185,495 שטימען.

די דעמאקראטען לייגען איצט דעם טראפ אויף די גצדיכט.בעפעלקערטע מזרח שטאטען.

רוזוועלט וועט אין זיין וואהל־קאמפאניע, וועלכע וועט דויערן נאך א חודש צייט, אוודאי אינגאנצען נישט באזוכען די מערב-שטאטען, אז די גאנצע אויפמערקזאמקייט לייגען אויף די שטאטען ניו־יארק, ניו־דזשערסי, פענסילוואניא, מאסאטשוזעטס, כיא, אילינאיס און מיטשיגען, וועלכע איז בעוואוינט פון קרוב צ העלפט בעפעלקערונג פונם גאנצען לאנד.

דער וואהל־קאמף פערשארפט זיך מיט יעדען טאג.

נאר די געשעהענישען אין פאריז

פאריז, 5 (ספ. טעל.)

פון די 1.500 מאניפעסאנטען, וואס זענען נעכטען ארעסטירט געווארען, זענען בלויז 10 געבליבען זיצען אין ארעסט פארן בעזיצען אומלעגאל געוועהר.

די צאהל פערוואונדעטע בעטרעפט, לויט אפיציעלע ציפערן — 20 פערזאן, 5 פאליציאנטען זענען ליכט פערוואונדעט געווארען און 2 האט מען געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל.

נעכטען, אין די שפעטע אווענט־שעה'ן איז נאך אויף די עליזעאישע פעלדער געקומען צו קליינע צוזאמענשטויסען.

פוילישער אעראפלאן אנגעקומען קיין אטען

אטען, 5 (ספ. טעל.)

נעכטען 2 א זייגער מיט 30 מינוט האט אויסגעלאנדעט אויפ'ן לופט־פליה־פלאץ אין טאטוא דער 3־מאטארדיגער קאמוניקאציע־אעראפלאן פון דער פוילישער לופט־ליניע „לאט".

מיט דעם דאזיגען אעראפלאן איז אנגעקומען די פוילישע דעלעגאציע מיט'ן וויצע - מיניסטער באבקאווסקי בראש.

דער אעראפלאן האט אנגעטראפען אויפ'ן וועג א שטורעם און געהאט גרויסע מניעות.

אויפ'ן לופט־פליה־פלאץ אין אטען האבען איהם אפגעגעבען פארשטייער פון דער רעגירונג און פון דער מאכט.

לאדזער נייעס

בעשטראפט איז סטאראסטווע-געריכט

(א) דאס סטאראסטווע - געריכט האט פער'משפט 14 פערזאן פון 20 ביז 50 זל. פאר עובר זיין אויף די סאניטארע פארשריפטען. דאס געריכט האט אויך פער'משפט 12 פערזאן פאר בויען אהן דערלויבעניש פון 20 ביז 100 זל. שטראף.

שטרייק פון קינא-אפעראטארען פערשארפט זיך

אינטערווענץ איז אינ. מיניסטעריום

(א) דער שטרייק פון די קינא - אפעראטארען, וועלכער דויערט שוין 5 טעג פערשארפט זיך. נעכטען זענען צוזאמענגעקומען געווארען די געהילף־ארבייטער און דינערשאפט.

אין שייכות מיט דעם שטרייק, איז נעכטען א דעלעגאציע פון קינא־אפעראטארען געפאהרען קיין ווארשע, וועלכע וועט אינטערווענירען אין אינערן - מיניסטעריום.

צוליב דעם, וואס צוויי קינאס זענען געווען אקופירט פון די אפעראטארען, האבען זיך די דירעקציעס פון די קינאס געווענדעט צו דער פאליציי, וועלכע האט צוויי פערזאן ארעסטירט.

נייע לאווניקעס

צום ארבייטס=געריכט

(א) אין רעסעמבער ענדיגט זיך די קאדענץ פון די איצטיגע לאווניקעס פון ארבייטס - געריכט. צוליב דעם וועט בקרוב פארקומען וואהלען פון נייע לאווניקעס.

פערשוואונדען דער „אוצר"

וואס איז געווען פערגראבען

אין דרערד

(א) אין דארף גענשאווקא אונטער לאדז, האט דער לאנדווירט טשעסלאוו רושעצקי פערקויפט א נחלה, און דאס געלד 1500 זל. האט ער פערגראבען אין דער ערד. יעדען פריהמארגען פלעגט ער ארויסגעהען זעהען צו דער „אוצר" ליגט נאך. די טעג האט ער בעמערקט, אז דער אוצר איז פערשוואונדען. פאליציי זוכט די גנבים.

ראדיא־פראגראם

דינסטאג, דעם 6-טען אקטאבער

6.33 גימנאסטיק, 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פליטען), 8 אודיצי'ע פאר שולען, 11.30 אודיציע פאר שול-קינדער, 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 מוזיק (פליטען), 12.40 פאפערי פון שטרויס וואלצען, 12.50 מיטאג-ידיעות, 1 פליטען, 2.57 לאדזער בערזע, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע-קאנצערט, 3.40 לאדזער אקטואליען, 4 פליטען, 4.15 פון פ. ק. א. 430. קאנצערט, 5 רעפעראט, 5.15 קאנצערט, 6 אקטועלער שמועס, 6.10 ספארט-ידיעות, 6.15 לאקאלע ספארט-ידיעות, 6.30 פליטען, 6.50 אקטועלער שמועס, 7 דיסקוסיע, 7.20 קאנצערט, 7.40 לידער, 8 מוזיק, שמועסען, 8.15 סימפ. קאנצערט, 10.30 ליטעראַרישע סקיצע, 10.45 טאנץ-מוזיק.

אקופאציע-שטרייק אין אלעקסאנדער

(א) אין בירקעס פאבריק אין אלעקסאנדער, האט ווידער אויסגעבראכען א שטרייק. צוליב דעם, וואס די פירמע צאהלט נישט אויס אין טערמין די לוינען. 30 ארבייטער האבען געווארפען די ארבייט און אקופירען די פאבריק.

proszki dla dorosłych ze zn. fabr.
KOWALSKINA
stosuje się przy uporczywych
BÓLACH GŁOWY
AK

אז נישט מילכיגס און נישט פליישיגס

וועט מען דארט אי"ה עסען דאס נאציסטישע ברוינס...

בערלין, 5 (ספ. טעל.)

עס איז דערשינען א פעראָרדנונג, וואס בעגרעניצט דעם פערקויף און די אויסארבייטונג פון שמיעטאַנקע און פעט עקעזען. מע' גייט צו פערשפארען אז דאס מיינט מען מיט דעם צו פערזיכערן די קאנסומענטען מיט גענוגענע סכומים פוטער אויף ווינטער...

עס איז אויך אויף ווייטער גילטיג דער פערבאט אויסצואַרבייטען און צו פערקויפען שמיעטאַנקאווע שאָקאָלאַדע.

בקרוב ריכט מען זיך אויף א פעראָרדנונג צו בעגרעניצען דעם געברויך פון פעטסען און פון „סלאָנינע".

פרא-ציוניסטישע ערקלערונג

פון דעם גריכישען יוסטיץ-מיניסטער

אטען (יט"א). דער גריכישער יוסטיץ- און אינערן־מיניסטער דזשאָרדזש דאגאטעטיס האט אויפגענומען דעם יט"א־פאָרשטעהער אין גריכענלאַנד און האט איהם אפגעגעבען פאָלגענדע ערקלערונג: „יעדער קולטורעלער מענש מוז זיך בעציהען מיט פולער סימפאַטיע צום אויפבוי־ווערק פון די יודען אין לאַנד פון זייערע אבות. איך ווינש פולען ערפאָלג דעם א"י־ווערק".

נייע זכרונות וועגען טעאדאר הערצעל

ווין (יט"א). אננא קעלנער, די אלמנה נאָך טעאָדאָר הערצלס' נאָהענטען מיטאַרבייטער און זיין ערשטען ביאָגראַף פראָפ. לעאָ קעלנער האט איצט פערעפענטליכט א בוך מיט א לעבענס-בעשרייבונג פון איהר מאַן. דאָס בוך ענטהאַלט אויך פיל זכרונות פון קעלנער'ס געמיינזאַמער טעטיגקייט מיט טעאָדאָר הערצל.

מין. אידעז אין מאנטע-קארלא

פאריז, 5 (ספ. טעל.)

אין שייכות מיט מינ. אידען'ס פערבריינגען אין מאנטע־קארלא, קורסירען אין די פראנצויזישע פאליטישע קרייזען קלאנגען, אז דער הויפט־ציל פון מינ. אידען'ס וויזיט איז די בעגעגעניש פון איהם מיט'ן גראף טשיאנא, וועלכער איז נאך געפלאנט געווארען אין זשענעווע און איז נישט צושטאנד געקומען, מחמת די בעקאנטע געשעהענישען אין זשענעווע.

די דאזיגע בעגעגעניש זאל פארקומען אין א שטאט אויף דער איטאליעניש - פראנצויזישע גרעניצען.

טראץ דעם קאטעגארישען לייקענען מצד ענגלאנד און העום אונטערשטרייכען, אז אידענס וויזיט טראגט בלויז אנ'אפרוה-כאראקטער, הערען נישט אויף פער'עקשנ'ט צו קורסירען די קלאנגען.

טאג - טעגליך

דער געפאנצעטער קולאק

די דייטשע צייטונגען טראץ די הכחשות און אויסטייטשונגען בעשטעטיגען די ריכטיגקייט פון די ריכטען וועגען דעם, וואס היטלער האט האט גערעדט אין נירנבערג.

עס איז אלזא נישט קיין גוזמא און נישט קיין „פרוכט פון דער פאנטאזיע", אז דעם 12-טען פ. ח. אויף דער פערזאמלונג פון דייטשען ארבייטס־פראנט האט ער, צוו. אנד. געזאגט:

-- „ווען אוראל מיט זיינע נישט אויסגענוצטע רייכע שטאָף־אוצרות. סיביר מיט איהרע רייכע וועלדער, אוקראינע מיט איהרע אומגעהויערע גרויסע תבואה - פעלדער וואלטען געלעגען אין דייטשלאנד, וואלטען די דייטשען, אונטער דער אנפיהרונג פון די נאציאנאל - סאציאליסטען געשוואומען אין שפע, און איטליכער דייטש וואלט געהאט אנ'עודף אין זיין ווירטשאפט."

„ווען" — דא איז נישט דער פאל פון דעם, אז ווען די באבע וואלט געהאט א בארד, וואלט זי געווען א זיידע... נאר דאס זענען קאנקרעטע פלענער פון דער מטורפער מאניע, וועלכע ציהען זיך פון זינט דעם „מיין קאמף", ס'איז א „מאנקאליע" וואס ווערט בעשטעטיגט דורך דער „וויסענשאפט און גרויס־פאליטיק" פונם העלד אלפרעד ראזענבערג, און וואס איז אויך בשעתו, אין יאהר 1933 בעקרעפטיגט געווארען דורך דעם בעקאנטען הוגענבערג-מעמאריאל וועגען דער נויטווענדיגקייט פאר דייטשלאנד צו דערגאבערען די שטחים פון מזרח-אייראפע.

על כן איז עס קלאר — ס'איז אנ'אויסגעטראטענער וועג, אויף וועלכען עס קריכען זיך די ברוינע מזיקים, ווען זייערע ווילדע חלומות מכוח קאלאניעס בעגעגענען זיך מיט דעם ווידערווילען פון די דערוואקסענע מאכטען אין מערב־אייראפע.

די מעשה איז אבער די, וואס די לאגע איז אין דער וועלט אזוי געענדערט, אז קיינער אין אייראפא קאן זיך איצט נישב פערגינען אויף דעם ושעסט צו ערקלערען: — ס'איז נישט אונזער באבעס דאגה. זאל זיך רוסלאנד וועגען ברעכען דעם קאפ. מיר האבען אינגאנצען אינטערעסע זארג.

דאס אלץ איז בולט, ווי אויף דער האנד, און איצט שטייט די פראגע, ווי אזוי דעם ברוינעם קולאק אפצושטעלען.

מ.

אונזער וואָרט

טענדענץ

טענדענץ — וואלט שלום עליכם געזאגט — טענדענץ און טענדענץ איז נישט גלייך. עס זענען דא פערשידענע טענדענצען, וואס ביי דער גאנצער בולטקייט פון זייערע סימפאטיען און נייגונגען צו א געוויסען צד, האלטען זיי זיך אבער אין די גרעניצען פון אנשטענדיגקייט און זענען אלענפאלס נוטה לאמת.

עס איז אבער דא נאך 2 מינים טענדענצען, וואס זענען נאר נאהענט א געוויסען מיין פון אונזער פוילישער פרעסע, און דאס זענען די העצערישע — בייזוויליגע און טפשות'דיגע טענדענצען.

אפילו דער לעזער דער נישט־ספעציעל-בעהאווענטער אין די סודות פון „מאכער נייעס", דער אזוי-גערופענער לייענער-לאוקער — אפילו ער קאן זיי די בייזוויליגע, און, אין רוב פאלען, כיליגאנישע טענדענצען ארויסליינען פון דער דאזיגער פרעסע.

זיי, אטאדי טפשות־טענדענצען ווערען אייסגעלייגט אויפ'ן אויבען־אויף, דער שקר שווימט פון סאמע אויבען־אן, אזוי אז ער איז גאנץ אנזיכטיג און... אנגעהומבאר.

קיין ביישפילען — ווער עס לייענט די ענדעקישע פרעסע — דארף מען נישט ברענגען. מען זעהט זיי יעדען טאג, און דאס חזיר-כשר־פיסעל קריכט בולט ארויס און שטעכט אין די אויגען.

א לעצטען ביישפיל איז אבער פדאי צו ברענגען: אט איז למשל, עהרנעכטען אין לאנדאן געווען א דעמאנסטראציע פון אסוואלד מאסלי'ס „שווארצע העמדלעך". די דאזיגע חברה האט משמעות געוואלט מאכען חגא, און עס זענען דערביי פארגעקומען קאנטר־דעמאנסטראציעס. דערביי זענען ארעסטירט געווארען 84 פערזאן. וועגען דעם ווערט דערציילט אין א דעפעשע פון לאנדאן, און דאס איז דאכט זיך גענוג. ווייסט אבער די „אטע"־אגענטור צוצוגעבען, אז דער רוב פון די ארעסטירטע זענען יודען.

פון וואנען דער אטע־קארעספאנדענט ווייסט, אז זיי זענען יודען, בלייבט א רעטעניש, ווארום אין די פעסער זעהט מען עס נישט. א"ן אין באר מיט די ארעסטירטע האט ער נאך נישט געקאנט זיין...

ב.

Wielki wybór
Antelopy
poleca
B. KLAJNBAUM
Piotrkowska 88
31

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

5-טען אקטאבער

דעוויזען:

האלאנד	–	–	–	–	27910
לאנדאן	–	–	–		26.21
ניו-יארק (קאבעל)	–	–	–		531,3/8
פאריז	–	–	–	–	24.75
ציריך	–	–	–	–	122,30

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	–	–	–	105.00
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע				63.00
4 " " II.		"	–	63.75
7 " דאלארובקע	–	–	–	47.50
– " סטאביליזאציע		–	–	48.00
5– " ווארשאווער		–	–	54.75
5– לאדזער	–	–	–	48.00

Dr. med.
J. Schlosser
כירורג
ul. CEGIELNIANA 30, tel. 122-16.
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 4—7 אווענד.

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזע
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אווענט.
זונטאג און תנאות פון 9—12.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציהן און ציאסלעס
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

שטרייכער וויל „ראַטעווען די וועלט''
דורך בלוטיגע אויסראָטונג פון די יודען

דער ווילד - ברוטאַלער נאַציאָנאַל - סאָציאַליזם, וואָס בושעוועט אין דייטשלאַנד שוין דאָס פירטע יאָהר, איז אין משך פון דער צייט לגבי יודען נישט נאָר נישט אָפּגעשוואַכט געוואָרען, ווי דאָס פּאַסירט געוועהנליך אין אַנדערע פאַלען, נאָר להיפך די בלוט־דורשטיגקייט פון די נאַצי-מושלים שטייגט בסדר, איין כוואַליע פון יודען־רדיפות און יודען־פערפאָלגונגען וועקסעלט אָפּ די צווייטע און יעדע ווייטערדיגע כוואַליע פון יודען־שנאה איז שטאַרקער און גרויזאַמער ווי די פריהערדיגע.

אין די וועלט האָט זיך שוין צו דעם אַלעם, וואָס קומט פאָר אין היטלער־דייטשלאַנד אַזוי צוגעוואוינט, אַז עס מאַכט שוין גאָרנישט קיין איינדרוק. מען נעהמט שוין אָן אַלס נאַטירליך יעדען נייעם אויסדרוק פון ווילדקייט און באַרבאַריזם געגען די דייטשע יודען, בכדי פּוסטער צו בערעכטיגען זייער בלינדע שנאה האָבען די נאַציס איצט גענומען צו אידענטיפיצירען יודען מיט באָלשעוויזם. און די נאַציס ווי בעוואוסט שטעלען זיך דאָך זיך אַרויס אַלס דעם אוואַנגאַרד אין קאַמף געגען דער באָלשעוויסטישער סכנה. דער דאָזיגער שווינדעל מיט דער בלומרשטער „באָלשעוויסטישער סכנה'' איז אַפילו די נאַציס נישט געלונגען, ווייל אַלס טאַמפּער אויף די אַליאַרם-רעדעס, וואָס זענען געקומען פון ניירענבערג וועגען דער דאָזיגער „סכנה'', האָט מען מיט העכסט אָנגעוויזען אין דער גאַנצער וועלט־פּרעסע, אַפילו פון פאַשיסטישען איטאַליען, אַז די איינציגע דראָהונג פאַרן וועלט-שלום איז היטלער־דייטשלאַנד.

ווי זעהר דער נאַציאָנאַל - סאָציאַליזם האָט צוגעוואוינט די וועלט אויפצונעהמען פאַקטען, וואָס וואָלטען פריהער געווירקט ווי אַן ערד־ציטערניש און היינט ווערען זיי רעגיסטרירט ווי אַ געוועהנליכע איטאַ-צידפאַל, בעוויזט דער אופן, ווי אַזוי עס איז אויפגענומען געוואָרען שטרייכערס רעדע אויף דעם נאַצי - קאָנגרעס אין ניירענבערג. ער האָט דאָרט אין דער אָנוועזענהייט פון אויך נישט דייטשע אַנטיסעמיטען פּראָקלאַמירט די בלוטיגע אויסראָטונג פון די יודען, נישט נאָר אין דייטשלאַנד, בכדי צו „ראַטעווען די „וועלט''.

די „טיימס'' פון 16. סעפּטעמבער האָט געגעבען אַ בעריכט וועגען דער דאָזיגער רעדע, אין וועלכע עס ווערט געזאָגט:

„אין ניירענבערג האָט יוליוס שטרייכער דער נאַציאָנאַל - סאָציאַליסטישער פיהרער פון פראַנקאָניען, אויסגענוצט די געלעגענהייט צו אַ פערשטאַרקטער אַנטי־יודישער העצע. אויף אַ פערזאַמלונג פון געקליבענע אַנטיסעמיטען און פערטרעטער פון מעהר אָדער ווייניגער מתנקעלע צייטונגען פון פערשידענע לענדער, האָט הער שטרייכער אויסגעדריקט זיין מיינונג, אַז די אויסראָטונג איז די איינציגע לעזונג פון „יודישען פּראָבלעם''. עס האַנדעלט זיך נישט נאָר אין אַ פּאָליטיק פאַר דייטשלאַנד אַליין, נאָר דאָס זאָל זיין אויך די איינציגע העטונג פון אַלע נאַציאָנען לגבי דעם דאָזיגען „וועלט־פּראָבלעם''. איינער גלויבען נאָך — זאָל שטרייכער האָבען געזאָגט, אַז די „יודען פראַגע'' קען מען בעזייטיגען פון דער וועלט „אָהן בלוט''. ער מיינט, אַז דאָס איז אַ טעות, ווייל די ענדגילטיגע לעזונג פון יודישען פּראָבלעם „קען פאָרקומען נאָר אויף אַ בלוטיגען אופן''. אַלס פערטיידיגונג פון זיינע דראַסטישע פאָרשלאָגען האָט ער אָנגעגעבען די בלומרשטע מאָר־חען, מיט וועלכע די יודען בענוצען זיך איבעראַל, און אַז זיי זענען פעראַנטוואָרטליך, דירעקט אָדער אינדירעקט, פאַר בלוט־פערגיסונגען, מלחמות, שחיטות, אַזוי אַז „צוליב די זיכערהייט פון דער גאַנצער וועלט, מוזען די יודען אויסגעראָטעט ווערען''. אין דער דאָזיגער בלוטיגער רעדע האָט שטרייכער גלייכצייטיג אויסגעדריקט דעם וואונש, אַז עס זאָל קומען צו אַ בונד מיט ענגלאַנד, דערביי האָט ער נאָך אויסגעדריקט בעדויערן, וואָס די האַנד, וואָס איז אויסגעשטרעקט געוואָרען יענעם לאַנד, איז נאָך נישט אָנגענומען געוואָרען''.

צי האָט די דאָזיגע רעדע געפונען עפּעס אַן אָפּ־קלאַנג אין דער וועלט? דער בעקאַנטער ענגלישער זשורנאַליסט וויקהעם סטיד שטעלט פעסט, אַז קיין שום צייטונג האָט נישט געגעבען קיין קאָמענטאַר צו דער רעדע, הגם די רעדע האָט געמאַכט אַ טיפען איינדרוק.

„אין יענעם אָוונט האָט אָבער די ערשטע ענגלישע ראַדיאָ־סטאַציע איהרע ידיעות פערענדיגט מיט אַ פעסטשטעלונג, וועלכע איז שפּעטער נאָך צוויי מאָל איבער'חזר'ט געוואָרען. עס איז געמעלדעט געוואָרען, אַז מאָרגען הויבט זיך אָן דאָס יודישע נייע יאָהר. אַ גרויסער יום-טוב, אין וועלכען די יודען זענען געוואוינט צו שיקען זיך פערגריסונגען. דער פּאָסט און טעלעגראַפען־מיניסטער — איז ווייטער געזאָגט געוואָרען אין דער ידיעה — האָט אַרויסגעגעבען ספּעציעלע פעראָרדנונגען, אַז דער דאָזיגער אויסטויש פון בעגריסונגען דורך דער פּאָסט זאָל פערלייכטערט ווערען. אַ צום סוף פון דער מיטיילונג איז נאָך צוגעגעבען געוואָרען: מיר אַלע זענען איבערצייגט, אַז אַלע, וואָס וועלען אונז הערען, וועלען זיך אָנשליסען צו אונזערע האַרציגע און רעספּעקטפולע גריסען, וואָס מיר שיקען איבער ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט, פאַר אונזערע יודישע מיטבירגער''.

אויך וועגען דאָזיגען פאַל איז צומאָרגענס אין דער פרעסע נישט געווען קיין איין שורה, אָבער 10 מיליאָן בריטישע בירגער האָבען דאָס געהערט און זענען דערמיט מסכים געווען. דאָס איז געווען אַן ענטפער דעם הער יוליוס שטרייכער''.

„עס וועט איצט — שרייבט וויקהעם סטיד ווייטער — מעהר וויכטיג זיין, ווי די בלויזע פערזיכערונג פון לאָיד דזשאָרדזש, אַז היטלער איז „איינער פון די גרעסטע מענשען פון וועלכע ער האָט גע־קענט'', און אַז „דייטשלאַנד וויל שלום'', בכדי אָפּצושוואַכען דעם איינדרוק, וואָס די ניירענבערגער רעדעס האָבען אַרויסגערופען ביי דער ענגלישער עפענטליכער מיינונג. דער דאָזיגער איינדרוק איז געווען אַ פערוואונדערונג אויסגעמישט מיט עקעל. אין זייער זוכען אַן ערקלערונג קומען די רעכטסגערע קרייזען פון די ענגלישע עפענטליכער מיינונג, אויב ביז איצט זענען זיי צו דעם נישט געקומען, צום אויספיהר, אַז דער אמת'ער ציל פון דער דייטשער פּאָליטיק איז פראַנקרייך צו איזאָלירען, בעת זיי מאַכען דעם אָנשטעל, אַז מיט ענגלאַנד ווילען זיי כלומרשט לעבען אין פריינדשאַפט''.

דאָס איצטיגע לעבען אין ארץ־ישראל

(פון מיין טאָג־בוך)

פון פישל קאַרנאַווסקי

דינם 24-טען סעפּטעמבער 1936.

די לוי' פון מאיר דיזענגאָף ז"ל

היינט האָט מען אַריבערגעפיהרט ר' מאיר דיזענגאָף ז"ל פון זיין אַקטיוו היסטאָרישער פער־גאַנגענהייט אין זיין היסטאָרישער צוקונפט. נעכטען איז זיין קערפּער, צוגעדעקט מיט זיין טלית, געווען אויסגעשטעלט פאַר'ן עולם אין זיין מוזעאום, וועלכען ער האָט געשאָנקען דער שטאָט. נעכטען זענען אונגעצעלטע מענשען, פון פריה ביז שפּעט אין דער נאַכט, בעוועגענדיג זיך אין קילאָמעטער לאַנגע רייהען פערבייגעגאַנגען מיט אַ הייליגער רוה. אַרום זיין קערפּער. די צערעמאָניע אַרום זיין קערפּער איז געווען דער סימבאָל פון זיין לעבען. אין פיר עקען אַרום זיין קאַטאַפאַלק איז געשטאַנען אַן עהרען־וואַך, פיר פערטרעטער פון די פיר בעוועגונגען פון אויפגעוואַכטען יודישען פאָלק. איין פּועל פון הסתדרות, איין מכבי, איין סקויט און איין ביתר. ר' מאיר ז"ל איז דער טאַטע פון אַלע לעבעדיגע און שאַפענדיגע גלידער פון פאָלק.

אין זיין צוואה, געשריבען דעם צוועלפטען יולי 1936, בעמערקט ער, אַז ער אַליין איז געווען אין לעבען אַ געוואַגטער אונטערנעמער פון די געפערליכסטע איניציאַטיווען, וועלכע האָבען געפיהרט דאָס יודישע פאָלק צום נאַציאָנאַלען ענדציל, די א"י יוגענד זענען זיינע יורשים, און ווען ער וועט שוין זיין אויף דער אַנדערער זייט פון דער מענשליכער בעציהונג, וועט ער אויך שטעהן אין קאָנטאַקט מיט זיינע יורשים, ביי אַלע זייערע געוואַגטע נאַציאָנאַלע איניציאַטיווען.

היינט איז געווען דאָס, וואָס ביי אַ געוועהנליכען מענשען רופט מען אָן — אַ לוויה. געווען איז עס פאַקטיש אַ געוואַלדיגע מאַניפעסטאַציע אַ עקזאַ־מען פון אַ פריש אויפגעבויטען פאָלק. ווי קען מען אַנדערש בעטיטלען אַ פערזאַמלונג פון איבער הונדערט טויזענד מענשען אויף די גאַסען, וואָס האַלט די מוסטערהאַפטע אָרדנונג אָהן פּאָ־ליציי.

די פּאָליציי איז געווען בעטייליגט אַלס אַנטייל־נעמער אין דער פּראָצעסיע פון דער גרויסער מאַ־ניפעסטאַציע, און האָט מיט איהרע אייגענאַרטיגע שטעלען די טריט, אַרויסגעגעבען דעם ריטם פון שאָפּענס טרויער־מאַרש, בעטייליגט איז אויך געווען דער גאַנצער דיפּלאָמאַטישער קאָרפּוס פון אַלע לענדער אין דער וועלט, וועלכע זענען פער־טרעטען אין א"י, נישט אויסגענומען די אַראַבישע פערטרעטען פון די אַראַבישע לענדער. קיין הספדים האָט מען נישט געמאַכט. דער נאָמען דיזענגאָף פאַר אַלעמען, אין דעם אַקטיווען לעבען פון ישוב פאַר און נאָך דער באַלפור־דעקלאַראַציע איז דיזענגאָף אַ גרויסע רייכע, עהרענהאַפטיגע און העלדישע היסטאָריע, וועלכע האָט נישט איהר גלייכען. אַ הספד וואָלט געווען נאַריש און באַנאַל, אַזוי ווי עס וואָלט נאַריש געווען זען די שטערן מיט דער לבנה צאָל־מען געוואָלט בעלייכטען די זון.

דער עולם איז געשטאַנען אויף די גאַסען ערנסט און שטאָלץ, מעהר שטאָלץ ווי ערנסט, עס קען שטאָלץ זיין אַ פאָלק וואָס האָט אַרויסגעגעבען פון זיך אַזאַ טיטאַן, אַ וואולקאַן פון אַקטיווען שאַ־פען און בעגייסטערונג פאַר'ן נאַציאָנאַלען תחית המתים, אַ ים פון אַקטיווער ליבע פאַר'ן גאַנצען קאָמפּלעקס, וואָס הייסט דאָס יודישע פאָלק.

ר' מאיר דיזענגאָף ז"ל איז אונזער גרויסער לעהרער, ער האָט אונז געלערנט אויף זיין סיסטעם צו זיין ערליך, ענערגיש און שטאָלץ אין אונזער נאַציאָנאַלער זאַך. זיין נשמה — זיין גייסט, איז פאַר אונז דער עמוד האש, וועלכער בעלייכטעט און בעלעבט אונזערען ווייטערען וועג ביז צום ערענהאַפטען און ענדגילטיגען נצחון.

הבלגה — זעלבסטבעהערשען

מיין פריינד פון א"י וואונדערט זיך, וואָס דער „מאָמענט'' האָט געעפענט אַ אַנקעטע וועגען דער הבלגה. מיין פריינד האָט געלייענט אין מאָמענט אַ תשובה פון אַ קליינשטעטלדיגען פאָרמאַן, אַז ער איז ענערגיש געגען דער הבלגה, איך געפין אַז די אַנקעטע אין „מאָמענט'' איז אַ גרויסער טאַקטישער פעהלער און ער קען אַרויספיהרען פון זינען נאַאיווע אונפּראַקטישע מענשען, כ'וועל ערקלערען די היסטאָריע און די פּראַקטישע זייטען פון דער הבלגה.

1) האָבען אַלע פּאָליטישע און בירגערליכע פּאַרטייען, אויך די רעוויזיאָניסטישע פּאַרטיי. ענער־גיש אויפגעפאָדערט אַלע מיטגלידער און דאָס גאַנ־צע פאָלק צו שטרענגער דיסציפּלין און צו זעלבסט בעהערשען — הבלגה. די אַנקעטע פון מאָמענט איז אַ מיסטרויען און אַטענטאַט אויף דעם יודישען פראָנט, וועלכע געפינט זיך אין א"י, און גלייכצייטיג אַ דיסציפּלינאַר־בּרוך געגען איהר אייגענע פּאַר־טיי.

2) דאָס וואָס עס וויל דער טעמפּעראַמענטפו־לער קליינשטעטלדיגער פאָרמאַן, האָט אויך גע־וואָלט דער היגער קאָלאָניאַלער אַפּאַראַט, וועלכען מיר בעטראַכטען מיט רעכט פאַר אונזערע שונאים. זיי האָבען געוואָלט אַז ביידע היגע סעמיטישע פעלקער זאָלען זיך געגענזייטיג אויסקוילענען. דאָס איז זיי נישט געלונגען, אָבער זיי האָבען דאָך זיכער נישט געמיינט אונזער טובה.

3) אַ קריג האָט אַ גרויסען אונבערעכענבאַרען בּיודזשעט פון הוצאות, אויסער פערלוסטען און פערניכטונגען, דערביי איז דער נצחון נאָך לאַנג נישט גאַראַנטירט. דורך אונזער הבלגה, האָבען מיר פערהעלטנישמעסיג די קלענסטע פערלוסטען, די קלענסטע הוצאות און דעם גרעסטען פּאָקטישען און מאָראַלישען נצחון.

4) צוויי מוטערס קריגען זיך וועגען אַ קינד צו וועמען עס געהערט. איין מוטער שלאָגט, ברענט און פערהונגערט דאָס קינד, פערלאַנגט מען זאָל דאָס קינד מיילען. די אַנדערע מוטער פּיעש־טשעט, קושט און קאַרמיעט דאָס קינד, דורך די צוויי קאָנטראַסטען פון בעהאַנדלען דאָס קינד האָט זיך אַרויסגעשטעלט ווער עס איז די אמת'ע מוטער פון קינד.

5) די אַראַבישע באַנדיטען האָבען נישט קיין פעסטען פראָנט, זיי שיסען פון הינטער אַ בוים, אַ פּאַרקאַן, הינטער אַ פעלזען און אַנטלויפען. דערביי זענען דערמאָרדעט געוואָרען דאָך די אַראַבער. מעהר אַראַבער ווי יודען, דאָס בעווייזט אַז די אַראַבער זענען צווישען זיך נישט אייניג. ווען די יודען וואָלטען איבערפאַלען איינצעלנע פרידליכע אַראַבער, וואָלטען זיך די יודען קאָמפּראָ־מיטירט ווי באַנדיטען, און זיי וואָלטען דאָדורך פער־אייניגט דעם גאַנצען אַראַבישען פראָנט. איצט איז אָבער בעקאַנט, אַז די יודען זענען קיין מער־דער. ביים שפּעטערדיגען פרידליכען צוזאַמענלעבען צווישען ביידע סעמיטישע פעלקער, וועט זיך נאָר דער אַראַבער דאַרפען אימער פערענטפערן און רעהאַביליטירען, דער יודישער נצחון איז דאָדורך אַ דאָפּעלטער.

ווי אַזוי איז צוגעגרייט געוואָרען
די דעוואַלואַציע פון פראַנצויזישען פראַנק

אין אַן אויסלענדישער צייטונג ווערט געשילדערט ווי אַזוי עס איז אין פראַנקרייך געקומען צו דער דעוואַלואַציע פון פראַנק.

די דראַמע פון דער פראַנצויזישער רעגירונג בעשטעהט אין דעם, וואָס זי איז געקומען צו דער מאַכט מיט דער לאָזונג געגען דער דעוואַלואַציע. דער פאָלקס־פראָנט האָט זיך פערפליכטעט צו פערטיידיגען דעם פראַנק געגען דער ענטווערטונג און דאָך איז דערזעלבער פאָלקס־פראָנט אין 4 חדשים אַרום געצוואונגען אַדורכצופיהרען די דעוואַלואַציע אויף 30 פּראָצענט.

אין משך פון דריי חדשים זענען געפיהרט געוואָרען אונטערהאַנדלונגען וועגען שליסען אַן אינטערנאַציאָנאַלען אָפּמאַך „אַז כמגליכען'' דעם וואַלוטע סיסטעם. שוין אין די ערשטע טעג פון יולי באַלד נאָכדעם ווי דער פאָלקס־פראָנט איז געקומען צו דער מאַכט, האָט דער פינאַנציעלער ראַטגעבער ביי דער פראַנצויזישער פערשטעהערשאַפט אין לאָנדאָן, מאָניק, צוגעשטעלט בלומען אַ מעמאָראַנדום, אין וועלכען ער האָט אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט אַדורכצופיהרען אַ דעוואַלואַציע.

באַלד נאָכדעם איז בלום פערזענליך געפאָהרען קיין לאָנדאָן און געהאַט אַ לענגערן געשפּרעך מיטן ענגלישען פינאַנץ - קאַנצלער נעוויל טשעמבערלען. אין רעזולטאַט פון דאָזיגען געשפּרעך איז מאָניק (אַ פערזענליכער פריינד פון דעם אַפּאָסטאָל פון דער־וואַלואַציע אין פראַנקרייך — פּאָל רעינאָ) אַוועקגעפאָהרען אין די פעראייניגטע שטאַטען. אַלס גע־וועזענער פינאַנציעלער ראַטגעבער אין וואַשינגטאָן איז ער געווען בעפריינדעט מיט מאָרגענטוי און אַ ז אָפט געווען ביי רוזוועלט''.

מאָניק איז צוריקגעקומען פון אַמעריקא סוף יולי. דער פּלאַן פון דער פערשטענדיגונג איז שוין געווען פערטיג. אָבער בלום האָט זיך נאָך געוואַקלט. אונגעפעהר אין דער צייט איז געקומען קיין פּאַריז שאַכט, וועלכער האָט עפּעס חושד געווען און האָט געוואָלט רעהגען עפּעס. עס פערשטעהט זיך, אַז ער האָט זיך גאָרנישט דערוואוסט.

די אונטערהאַנדלונגען זענען געפיהרט געוואָרען שטרענג בסוד, עס האָט וועגען זיי נישט געוואוסט אַפילו דער פראַנצויזישער פערשטעהער אין לאָנדאָן!

אין אָנהויב סעפּטעמבער האָט דאָס אַנטלויפען פון געלד פון פראַנקרייך אָנגענומען קאַטאַסטראָ־פאַלע פאָרמען — האָט זיך בלום ענטשלאָסען אויף אַ העראָאישען שריט. אין משך פון איניגע טעג זענען די אונטערהאַנדלונגען פערענדיגט געוואָרען. אין דער לעצטער נאַכט פאַר דער דעוואַלואַציע האָט דער טעלעפאָן צווישען פּאַריז, לאָנדאָן און וואַשינג־טאָן געאַרבייט אונאונטערבראָכען.

די דעוואַלואַציע איז אייגענטליך געוואָרען אונ־פערמיידליך, ווייל „בלומס עקספּערימענט'', איז אין זיין ערשטען סטאַדיום אַדורכגעפאַלען. און וואָס איז אייגענטליך בעשטאַנען דער דאָזיגער עקספּערימענט?

— מען דאַרף פערגרעסערן די קויף־קראַפט פון די פאָלקס־מאַסען און אַרויסוואַרפען אויפן מאַרק נייע קאַפּיטאַלען. דער קאָנסומענט וועט אָנהויבען מעהר צו קויפען, די מאַגאַזינען וועלען אויפלעבען, די פאַבריקאַנטען וועלען מעהר פּראָדוצירען און אַלס רעזולטאַט וועט דאָס גאַנצע עקאָנאָמישע לעבען פערשטאַרקט ווערען און פראַנקרייך וועט אַרויס פון קריזיס.

די טעאָריע איז געווען אַ גוטע, נאָר איז אָבער נישט געווען לייכט דאָס אַדורכצופיהרען אין לעבען. מעגליך, אַז ווען אַלץ וואָלט געגאַנגען נאָרמאַל וואָלט ווירקליך געווען אַזוי ווי בלום האָט זיך פאָרגעשטעלט דאָס גאַנצע אומגליק איז אָבער בעשטאַנען אין דעם, וואָס דער מאָמענט איז נישט געווען קיין פּאַסיגער. אין לאַנד סאָציאַלע קאָנפליקטען, אונאויפהערליכע שטרייקען און אָקופּאַציעס פון פאַבריקען; די פּאָ־ליטישע אָנגעשטרענגטע אַטמאָספער אין לאַנד, וואָס האָט זיך געשפּאַלטען אין צוויי פיינדליכע לאַגערען — דעמאָקראַטישען און פאַשיסטישען. פאַר בלומס עקספּערימענט איז נויטיג געווען אַ געוויסער „קלי־מאַט'' פון צוטרוי. און דאָס איז נישט געלונגען צו שאַפען.

דעם לעצטען קלאַפּ האָט אָבער געגעבען דעם עקספּערימענט די געשעהענישען פון אינטערנאַציאָ־נאַלער כאַראַקטער, דער בירגערקריג אין שפּאַניען, און דאָס איינשטעלען צוויי־יאָהריגען מיליטער־דינסט אין דייטשלאַנד. פראַנקרייך האָט פון איהר זייט געמוזט וואַרפען מיליאַרדען אויף בעוואָפענונג, אויף דער רעאָרגאַניזירונג פון דער אַרמעע. און דער פראַנק האָט דעם דאָזיגען נייעם דרוק נישט אויס־געהאַלטען.

די דעוואַלואַציע איז געוואָרען אַ געשעהענער פאַקט. די פראַגע איז נאָר, צי בלומס נייער עקספּע־רימענט וועט זיין געלונגענער ווי דער פריהערדיגער.

אין אַלע לענדער, וואָס האָבען אַדורכגעפיהרט די דעוואַלואַציע איז די אָפּעראַציע געלונגען און זי האָט געהאַט אַ גינסטיגע ווירקונג פאַר דער עקאָנאָמישער לאַגע. אויך אין פראַנקרייך האָפט מען, אַז דער קרבן, וואָס איז געבראַכט געוואָרען וועט נישט זיין קיין בחנמ'דיגער. קודם כל דאַרף זיך פער־גרעסערען דער עקספּאָרט.

שוין צוויי יאָהר ווי דער פראַנצויזישער עקס־פּאָרט איז בסדר געפאַלען. צוליב דעם צו הויכען פראַנק זענען די פּרייזען געווען נישט צוגענגליך. בעזונדערס האָט צוליב דעם געליטען די „לוקסוס־אינדוסטריע'': מאָדע אַרטיקלען, פּערפומען, וויין, ליקער — אַמאָל איז דאָס אַלץ געגאַנגען קיין אויס־לאַנד פאַר ריזיגע סומעס. נאָך דער דעוואַלואַציע דאַרפען די צייטען צוריקקומען. עס וועלען אויך צו־ריקקומען קיין פראַנקרייך די טוריסטען, וועלכע זע־נען צוליב דער צו הויכער וואַלוטע אַוועק קיין עסט־רייך, איטאַליען און דייטשלאַנד''.

קאַנאַדער אַרבייטער־קאָנגרעס רופט צו פערשאַרפען דעם אַנטי־נאַצי־באָיקאָט

מ אָ נ ט ר ע אַ ל, (יט"א). דער 52-טער קאָנג־רעס פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אין קאַנאַדע מיטן אַנטייל פון 400 דעלעגאַטען פון גאַנצען לאַנד האָט בעשלאָסען צו פערשאַרפען דעם אַנטי־נאַצי־באָיקאָט און האָט אויך פעראורטיילט די פאַשיס־טישע גרופּען, וועלכע פיהרען אַן אַנטיסעמיטישע אַגי־טאַציע אין דער קוויבעק־פּראָווינץ אין קאַנאַדע.

אין די פאַבריקען אין ביראָ־בידזשאַן

(אַ בעזוך)

פון אַראלה העלער

מיר לאָזען זיך צופוס צו דער ערשטער פאַבריק — צו דער זעג־מיהל.

דאָ זענען בעשעפטיגט אַרום הונדערט אַרבײטער. די גרעסטע צאָהל זענען יודען.

צו דער פאַבריק דאַרף מען געהן דורך נישט קיין קליינע בלאָטעס; אָבער אַזוי ווי עס האָט שוין אַ שטיקעל צייט נישט גערעגענט, קומען מיר ווי עס איז איבער דעם וועג. מעהר ווי אַביסעל בלאָטע אויף די קליידער, האָט זיך צו אונז נישט צוגעקלעבט.

די פאַבריק איז נעבען א וואַסער, אַזוי אַז מען זאָל קענען לייכט אַרויפשלעפען די קלעצער, וואָס שווימען פון די באַרגיגע וועלדער צו דער שטאָט. בײַם ברעג וואַסער איז איינגעאָרדענט אַ ווינדע, וואָס פיהרט אַרויף די קלעצער צו די זעג־מאַשינען.

עטליכע יודישע בחורים באַלאַנס'רען זיך קונצי: און ריטמיש אויף די קלעצער. מיט לאַנגע שטעקענס, צו וועלכע עס זענען צוגעקלאַפּט שפּיציגע אייזענס, קירעווען זיי דאָס האָלץ צו אַן אייזערנער קייט, וואָס דאַרף עס אַרויסשלעפען. עס דוכט זיך איין', אַז אָט־אָט און די אַרבייטער גליטשען זיך אַראָפּ פון קלאָץ, אויף וועלכען זיי רייטען, און פאַלען אין וואַסער אַריין, אָבער באַלד טוט זיך דער בחור גראַציעז אַ דרעה, און דער קלאָץ, וועלכען ער זוכט צו בעהערשען, איז שוין אָנגעטשעפּעט אָן דער מאַשין, און די מאַשין נעהמט איהם באַלד פיהרען צו זיין שחיטה.

אויבען, וואו עס זענען אַוועקגעשטעלט די זעג־מאַשינען, אַרבייטען נאָך יונגערע בחורים. די מעהרסטע פון זיי האָט מען טאַקי דאָ אויסגעלערנט די מלאכה. זיי זעגען די קלעצער פאַר נייע הייזער און האָלץ פאַר דער מעבעל־פאַבריק.

די מאַשינען פאַר דער זעג־פאַבריק, האָט איינגעאָרדענט דער „אָרט" אויף אַ לאַנגען טערמין אויסצוצאָהלען. די אַרבייט אין דער פאַבריק האָט זיך שוין אַזוי איינגעשטעלט, אַז די צאָהלונגען ווערען געמאַכט צו דער צייט.

פון דער זעג־מיהל זענען מיר אַוועק צו דער מעבעל־פאַבריק.

דאָ זענען אויך בעשעפטיגט עטליכע הונדערט מענשען. און אויך דאָ איז די אַרבייט אָרגאַנירט אין אַ מין קאָאָפּעראַטיוו, אַזוי ווי די האָלץ־פאַבריק.

ס'ווערט דאָ געמאַכט מעבעל פאַר'ן אָרטיגען געברויך, און אַביסעל ווערט שוין פערקויפט אין וולאַדיוואָסטאָק און אין כאַבאַראָווסק. די פערוואַלטער פון „אָרט" האָפען צו קענען מיט דער צייט פערגרעסערען די פאַבריק, ווייל די נאָכפראַגע אויף מעבעל איז געוואָרען גרויס איבער'ן גאַנצען ווייטען מזרח.

די פּראָדוקציע איז איינפאַכע טישלעך, שאַפעס און בענקלעך. די פאַבריק איז איינגעטיילט אין צעכען, לויט די בעזונדערע זאַכען, וואָס מען פאַבריצירט. מען אַרבייט פון שטיק. די פאַבריק איז אַ גראַמע, און מען אַרבייט אויף עלעקטריע, וואו נאָר עס לאָזט זיך.

עלטערע סטאָליאַרעס זעהט מען דאָ אויך, אָבער עס וואַרפט זיך שטאַרק אין די אויגען די דורכשניטליכע יוגענד פון די אַרבייטער.

מיר געהען צו דער דריטער פאַבריק, וואָס איז דאָ אָרגאַניזירט געוואָרען פון „אָרט". זי רופט זיך „אייגענע מיה". עס אַרבייטען אין איהר 150 מענער און פרויען. מען שטריקט ביליגע סוועטערס, מען נעהט פרויען־קליידער, אויך אַביסעל מענער־קליידער.

אַרבייט איז פערהאַן גענוג, ווייל די זאַכען, וואָס מען אַרבייט אויס, פאָדערט מען שטאַרק אין דער אַרומיגער געגענד.

* * *

מיר האָבען בעזוכט נאָך צוויי וויכטיגע אונטערנעהמונגען, דעם קאָאָפּעראַטיוו „רעוואָלוציאָנערער ראַד", וואָגען - מאַכער און ראַד - מאַכער, און פון דער רעגירונג א שניידער - פאַבריק, אין וועלכער עס אַרבייטען איבער הונדערט שניידער.

צו דער וואָגען־ און ראַד־פאַבריק זענען מיר געגאַנגען אַ היבש שטיקעל וועג. מיר האָבען געזעהען די הייזער, וואָס זענען אויפגעשטעלט געוואָרען אין די סאַמע ערשטע יאָהרען, וואָס מ'האָט זיך דאָ בעזעצט.

פון גאַסען איז דאָ כמעט קיין סימן נישטאָ. מען געהט צווישען די הייזער, און מען מוז געהן פאָרזיכטיג, כדי נישט אַריינצוקריכען אין אַ צו־טיפער בלאָטע. איך ווער אַ גאַנצער עקספּערט אין אויסצומיידען די בלאָטע — כמעט אַן אַקראָבאַט. איך זוך קונציג אויס די טרוקענע ערטער.

פון צייט צו צייט דרעהט זיך אונטער די פיס אַ חזיר'ל אָדער אַ ציג. דאַרף מען שוין אַרויסווייזען פאַר א גרויסע פעהיגקייט צו פערמיידען אַנאויסשטרעקען זיך אין בלאָטע צווישען אַ פאַר חזירים — אַזוי ווי דאָס האָט פּאַסירט מיט אַ פריינד מיינעם, אַ בעקאַנטער פון ניו - יאָרק, וועלכער האָט בעזוכט ביראָ־בידזשאַן עטליכע טעג פאַר אונז.

אַ סך פון די שטיבלעך זענען אַרומגערינגעלט פון גערטנער מיט קאַרטאָפעל.

דער בעזוך אין דער פאַבריק „רעוואָלוציאָנערער ראַד" איז געווען גאַר אינטערעסאַנט. עטליכע טוצענד יודען, קאָוואַלעס, שטעהען ביי די ברענענדע אויוועגס און קלאַפּען אויס די אייזענס פאַר די רעדער; אין אַנאַנדער אָפּטיילונג בויגט מען ס'האָלץ; אין אַ בעזונדער ווינקעל שניידט מען קלעצלעך פאַר די פערשידענע טיילען פון ראַד; און פאַר די וועגענער איז פערהאַן גאַר אַ בעזונדערע אָפּטיילונג.

אַזוי ווי אַלע פאַבריקען, זענען אויך דאָ די מעהרסטע אַרבייטער יונגע מענשען. עס געפינען זיך אָבער אויך עטליכע אַרבייטער פון די סאַמע ערשטע איבערגעקומענע, אַזעלכע, וועלכע האָבען דורכגעמאַכט די ערשטע שווערע צייטען, ווען פון יעדע צעהן איינוואַנדערער פלעגען אכט אָדער נײַן אַנטלויפען.

די שניידער־פאַבריק איז נאָך דערווייל אַ קליינע. עס אַרבייטען דאָרט ווייניגער ווי צוויי הונדערט מענשען.

מען נעהט דאָרט ביליגע מענער־ און פרויען־קליידער. אַ בעזונדערע אָפּטיילונג איז פערהאַן פאַר די, וואָס ברענגען אייגענע סחורה.

עס האַלט זיך איצט אין בויען אַ נייע פאַבריק וואו עס וועלען אַרבייטען צוויי און אַ האַלב טויזענד שניידער. זי ווערט געמאַכט פון ציגעל און ווי מען בעהויפּטעט, וועט זי זיין איינגעשטעלט אויפ'ן מאָדערנסטען שטייגער, אַזוי ווי די גרויסע קליידער - פאַבריק אין מאָסקווע. בעת איך בין געגאַנגען אָנקוקען די געביידע, איז זי שוין געווען צוויי שטאָק די הויך.

פערהאַן אַ שטאָטישע בעקעריי וואָס שטעלט צו ברויט אין אַלע עסנוואַרג־קראָמען. דערווייל נישט זעהר מאָדערן אַוועקגעשטעלט.

ראַדיאָ - ווינקעל

פייערליכער ערעפנונג פון א נייער ראַדיאָ־סטאַציע.

דעם 19־טען סעפּטעמבער איז פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון אַ נייער ראַדיאָ־סטאַציע אין לעמבערג מיט אַ פערגרעסערטער קראַפט אין דער אַנטענע אויף 50 קילאָוואַט. דעם זעלבען טאָג איז אויך טעטיג געוואָרען די נייע אַפּאַראַטור פון דער לעמבערגער ראַדיאָ־סטאַציע, וואָס איז פולשטענדיג אויסגעפערטיגט געוואָרען אין די וואַרשטאַטען פון דער בוי־אָבטיילונג ביי טעכנישער דירעקציע פון פוילישען ראַדיאָ אין וואַרשאַ.

שוין צום דריטען מאָל פערגרעסערט די לעמבערגער ראַדיאָ־סטאַציע איהר [illegible]. אין 1930 האָט זי פערמאָגט אַ קראַפט נישט מעהר פון אנדערהאַלבען קילאָוואַט, שוין אַ יאָהר דערנאָך האָט זי פערגרעסערט די קראַפט ביז 16 קילאָוואַט. איצטער, ווען זי פערמאָגט שוין א דרייפאַך פערגרעסערטע קראַפט — 50 קילאָוואַט — פערנעהמט זי אַ יענאַך דאָס צווייטע אָרט נאָך ראַשין.

דער גרויסע שוועריגקייטען האָט די לעמבערגער ראַדיאָ־סטאַציע געהאַט ביים מאָנטירען די נייע אַפּאַראַטור, כדי צו בעווייזען דערביי נישט איבערצורייסען דאָס ביז־אַהעריגע אויפגעבען אוידיציעס. דערביי האָט זי געמוזט ביסלעכווייז בעזייטיגען די אַלטע טיילען און אַנשטאַט זיי אַוועקשטעלען נייע. דאָס אַלץ האָט געדויערט אַזוי לאַנג, ביז די אַפּאַראַטור איז געוואָרען פיקס און פאַרטיג, ד. ה. ביז אין אָנהויב סעפּטעמבער.

אין קומענדיגען חודש, אין אָקטאָבער, וועט אויך אויפ'ן זעלבען אופן פערגרעסערט ווערען די ווילנער ראַדיאָ־סטאַציע, דאָס איז גאַר א גרויסער אויפטו פאַר דער ענטוויקלונג פון דער פוילישער ראַדיאָפאָניע און סיי פאַר דער פערשטאַרקונג פון קולטור און בילדונג.

די מאַטעריעלע בעדינגונגען פון בעפעלקערונג אין פוילען זענען אַזוי שווער, אַז א סך מענשען, אויב זיי ווילען הערען ראַדיאָ, קענען די דאָזיגע הנאה האָבען נישט אַנדערש, ווי פון א ביליגען דעטעקטאָר. אַממייסטען זעהט זיך דאָס אָן אין די ראַנד־געביטען פון פוילען. איצטער אָבער, א דאַנק דער פערגרעסערטער לעמבערגער ראַדיאָ־סטאַציע, וואָס אַרבייט שוין אויף 50 קילאָוואַט, וועלען אויך יענע ראַדיאָ־הערערס א סך קענען געניסען.

אויף דער ערעפנונג פון דער נייער לעמבערגער ראַדיאָ־סטאַציע, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 19־טען סעפּטעמבער 4 נאָכמיטאָג, זענען געקומען צו פאָהרען דער הויפּט־דירעקטאָר פון פוילישען ראַדיאָ אין וואַרשע, דער וואָיעוואָדע פון לעמבערג און ביי־געוואוינט האָבען אויך פאָרשטעהער פון דער זעלבסט־פערוואַלטונגס־מאַכט און ראַדיאָ־אָרגאַניזאַציעס.

דער ראַדיאָ אין ארץ ישראל.

צוליב דעם געצוואונגענעם הויז־אַרעסט, וואָס די ירושלים'ער בעפעלקערונג האָט געמוזט אויסשטעהן פון 7 אָוונד ביז 5 פּאַרטאָג איז דער ראַדיאָ געווען דער איינציגער פערמיטלער צווישען זיי און דער וועלט. דורכ'ן ראַדיאָ האָט מען זיך דערוואוסט פון אַלע פעראָרדנונגען, וואָס די מאַכט האָט אַרויסגעגעבען עטליכע מאָל אין טאָג, וואָס פון די צייטונגען, וועלכע זענען נישט אַרויס רעגולער, האָט מען געקענט גאַנץ ווייניג וויסען.

אַ דאַנק דעם האָט זיך די נאָכפראַגע אויף ראַדיאָ־אַפּאַראַטען שטאַרק פערגרעסערט, דעסטגלייכען זענען צוגעקומען א סך ראַדיאָ־אַבאָנענטען. אַזוי זענען, למשל, געווען:

אין 1932 בלויז 80 אַבאָנענטען, סוף יאָהר 1933 — 2.500, אָבער אין יולי 1936 — שוין גאַנצע 17.000 ראַדיאָ־אַבאָנענטען.

די יודישע קאָלאָניעס בעזאָרגען זיך מאַסענווייז מיט ראַדיאָ־אַפּאַראַטען, ווארום דאָס איז דאָרט דער איינציגער אינפאָרמאַציע מיטעל פאַר די קאָלאָניעס, וואָס זענען אָבגעשניטען פון דער וועלט.

די ראַדיאָ־קראָמען פון ירושלים האָבען נישט געהאַט גענוג אַפּאַראַטען צום פערקויפען, קומען זיי אָן פון אַנדערע לענדער.

דאָס ווייזט ווידער אַמאָל, ווי ווייט וויכטיג עס איז דער ראַדיאָ בשעת פּאָליטישע אונרוהען. ביי אַזאַ צייט איז ראַדיאָ דער איינציגער פערמיטלער און קוועלע צו בעקומען די נויטיגע ידיעות.

הונגער און נויט דראָהט די דייטשע יודען

יודישע אַפּטייקער פערלירען זייער פּרנסה

אויך פאַר ערפינדער ווערט איינגעפיהרט דער ראַסען־פּרינציפּ

בערלין, (יט"א). לויט אינפאָרמאַציעס, וועלכע זענען ערהאַלטען געוואָרען אין בערלין, האָבען די לאָקאַלע נאַצי־אָרגאַנען אין פּאָמערן אַרויסגעגעבען אינסטרוקציעס נישט צו פערקויפען קיין שפּייז־פּראָדוקטען צו יודען. אין גליוויץ האָט מען נישט נאָר די שפּייז־געשעפטען נאָר אפילו איינצעלנע הענדלער פערבאָטען צו פערקויפען פּראָדוקטען צו יודען. די יודישע בעפעלקערונג אין גליוויץ מוז דעריבער זיך שאַפען שפּייז אין די אַרומיגע דערפער. כמעט אין יעדען דאָרף ווערען די פּויערים געוואָרענט נישט צו פערקויפען יודען קיין פּראָדוקטען, ווייל אין געגענטייל דראָהט מען זיי מיט פערשידענע רעפּרעסיעס. די פּראָדוקטען ווערען דעריבער איינגעקויפט דורך יודען ביי די פּויערים ביינאַכט.

בערלין, (יט"א). פון 1־טען אָקטאָבער זענען אַריין אין קראַפט צוויי נייע געזעצען וועלכע טרייבען א ווייטערדיגען שריט אין דער אַרויסשטויסונג פון די יודען פון ווירטשאַפטליכען לעבען. אַלע יודישע אַפּטייקער האָבען פערלוירען דאָס רעכט ווייטער צו פיהרען זייערע אונטערנעהמונגען און מוזען זיי אָדער ליקווידירען אָדער פערפאַכטען צו אַריער אין משך פון זעקס חדשים. דער פאַכט־פּרייז וועט דערביי פעסטגעשטעלט ווערען דורך ספּעציעל בעשטימטע עקספּערטען. 650 יודישע אַפּטייקער פערלירען אַזוי אַרום די מעגליכקייט צו אַרבייטען אין דייטשלאַנד..

גלייכצייטיג איז אַריין אין קראַפט דאָס נייע פּאַטענטען־געזעץ. לויט וועלכען עס מוז אין יעדען פאַל פעראָפענטליכט ווערען דער פולער נאָמען און פאָרנאָמען פון דעם ערפינדער. דער „פעלקישער בעאָבאַכטער" קריטיקירט זעהר שאַרף דאָס אַלטע פּאַטענטען - געזעץ פון 1923 און שרייבט, אַז א דאַנק דעם נייעם געזעץ וועט מען אַרויסרייסען דעם פּאַטענטען־האַנדעל פון יודישע הענד. לויט איינער פון די בעשטימונגען מוז דער ערפינדער אָפּטרעטען זיינע רעכט, אויב דאָס ליגט אין די „אינטערעסען פון דער געמיינשאַפט".

בערלין, (יט"א). אַלע יודישע אָרגאַניזאַציעס אין בערלין, דערונטער די יודישע קהלה, די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע און אַנדערע צענטראַלע קערפּערשאַפטען האָבען בעקומען א בעפעהל פון דער מאַכט צו בעזייטיגען אַלע יודישע בעאַמטע, וועלכע בעזיצען אויסלענדישע פּעסער.

אַ'ענליכען בעפעהל האָבען אויך בעקומען פּריוואַטע האַנדעלס־אונטערנעהמונגען, וועלכע האָבען ביז־איצט מיט דער צושטימונג פון אַרבייטס מיניסטעריום בעשעפטיגט יודען — נישט־דייטשע בירגער וועלכע וואוינען שוין זייט פיל יאָהרען אין דייטשלאַנד.

די דאָזיגע פעראָרדנונגען שטרעבען צו צווינגען אויסלענדישע יודען צו פערלאָזען דייטשלאַנד דורך צונעהמען ביי זיי יעדע עקזיסטענץ־מעגליכקייט אין דייטשלאַנד.

ווי עס מעלדעט מיט די „פראַנקפורטער צייטונג" האָט דער נאַצי - „עקספּערט" פאַר יודישער געשיכטע דר. ווילהעלם גראַו פאָרגעלעגט צו בעזייטיגען אַלע יודען פון די יודאַיסטישע אָפּטיילונגען אין די ביבליאָטעקען און פערטרעטען זיי מיט „אַריער".

בערלין, (יט"א). יודען, וועלכע בעזיצען דייטשע פּעסער האָבען נישט דאָס רעכט צו פאָהרען קיין עסטרייך, אפילו אַלס טראַנזיט - רייזענדער, א גרופּע יודען, וועלכע האָבען געוואָלט פאָהרען קיין איטאַליען דורך עסטרייך, האָט מען בעפוילען צו ענדערען דעם מאַרשרוט דורך דער שווייץ. דאָס זעלבע איז געשעהען מיט א גרופּע קאַטאָליקען.

יודען אין עלטער פון 18 ביז 45 יאָהר וועלכע ווילען עמיגרירען פון דייטשלאַנד, מוזען בעקומען ספּעציעלע ערלויבנישען פון דער מיליטערישער מאַכט, אין דער מאָטיווירונג ווערט געזאָגט, דאָס „הגם די יודען ווערען נישט צוגעלאָזען אין דער אַרמעע, אונטערליגען זיי אָבער דער אויפזיכט פון דער מיליטערישער מאַכט".

בערלין, (יט"א). ריכטענדיג זיך מיט דעם פּרינציפּ אַז יודען מוזען אַליין שאַפען זייערע הילפס פאָנדען, איז פעראָרדנט געוואָרען דורך דער מאַכט צו פּראָקלאַמירען א בעזונדערע ווינטער - הילפס־אַקציע פאַר יודען. אין בערלין איז די לייטונג פון דער אַקציע אָנפערטרויט געוואָרען דער יודישער קהלה. אין אַנדערע טיילען פון דייטשלאַנד וועט אָנפיהרען מיט דער ווינטער הילפס־אַקציע דער צענטראַלער יודישער הילפס־אַמט. דער פּרעזידענט פון דער בערלינער יודישער קהלה האָט פעראָפענטליכט אַנ'אויפרוף, אין וועלכען ס'ווערט אָנגעוויזען, אַז די צאָהל נויטבעדערפטיגע יודען איז שטאַרק געשטיגען. און פון דער צווייטער זייט האָבען פיל פערמעגליכע יודען פערלאָזען דייטשלאַנד. ער אַפּעלירט דעריבער צו די יודען זיי זאָלען פערגרעסערען זייער אָפּפערוויליגקייט.

יודישע צייטשריפטען אין דייטשלאַנד

געצוואונגען צו דרוקען אַנטיסעמיטישע נאַצי־אַרטיקלען

פון די ביליגע באַצישע אינקוויזיציע־מעטאָדען

בערלין, (יט"א). א קריטישע רעצענזיע אין דער „צייטשריפט פאַר געשיכטע פון די יודען אין דייטשלאַנד" פון דעם אַנטיסעמיטישען בוך „אַנטיסעמיטיזם און מיטעלאַלטער" פערפאַסט דורך דעם נאַציסטישען „היסטאָריקער" דר. ווילהעלם גראַו, לייטער פון דער יודישער סעקציע ביים „אינסטיטוט פאַר געשיכטע פון נייעם דייטשלאַנד" האָט אַזוי שטאַרק אויפגעבראַכט דעם נאַציסטישען מחבר אַז ער האָט אין דער זעלבער צייטשריפט צוגעשיקט אַנ'אַרטיקעל מיטן צוועק צו „צו פערריכטען דעם איינדרוק". דאָס איז דער ערשטער פאַל ווען א יודישע צייטשריפט איז געצוואונגען צו דרוקען אַנ'אַרטיקעל פון א נאַציסטישען מחבר. די צייטשריפט ברענגט דעם אַרטיקעל אָהן שום קאָמענטאַרען און זאָגט זיך נישט אַרויס וועגען דעם, וועמענס אויספיהרען — ה' גראַו'ס אָדער דעם יודישען רעצענזענט רפאל שטראוס — שטימען מיט די היסטאָרישע פאַקטען" אָבער איינינע דייטש־יודישע צייטשריפטען שטרייכען אונטער דאָס איצט, ווען נאַציס הויבען אָן שרייבען יודישע געשיכטע, „איז קלאָר, דאָס די דייטשע היסטאָריקער שרייבען נישט די געשיכטע פון די יודען נאָר די געשיכטע פון דער יודען־פראַגע". אין דער רעצענזיע פון גראַו'ס בוך איז בעוויזען געוואָרען, אַז ער האָט פאָרמולירט א רייהע פאַלשע בעהויפּטונגען, וואָס דאַרפען דינען אַלס בערעכטיגונג פאַר דער איצטיגער אַנטי־יודישער פּאָליטיק אין דייטשלאַנד, שטיצענדיג זיך בלומרשט אויף „היסטאָרישע פאַקטען".

אַמעריקאַנער קריסטליכע גייסטליכע

רופען א קאָנפערענץ געגען די נאַצי־רדיפות אויף „נישט־אַריער"

ניו־יאָרק, (יט"א). אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער כוואַליע פון רדיפות אויף יודען און „נישט - אַרישע" קריסטען אין דייטשלאַנד, איז אויף דינסטאָג, דעם 6־טען אָקטאָבער, גערופען געוואָרען דורך א גרופּע קריסטליכע גייסטליכע א קאָנפערענץ געווידמעט די הילפס־אַקציע פאַר די קריסטליכע פּליטים פון נאַצי־דייטשלאַנד. מיט רעדעס וועלען אויף דער קאָנפערענץ אַרויסטרעטען רעוו. גענו. הויך־קאָמיסאַר דזשעמס מאַקדאָנאַלד, דירעקטאָר פון אינסטיטוט פאַר אינטערנאַציאָנאַלער בילדונג דר. סטיפען ראַגאַן, סעקרעטאַר פון „אוניווערסאַלען קריסטליכען ראַט" דר. הענרי סמיט און אַנד.

א"י אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פון די קראַנקען־קאַסען

פּראַג, (יט"א). דאָ איז געעפענט געוואָרען דער ערשטער קאָנגרעס פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען פערבאַנד פון די קראַנקען קאַסען, אויף וועלכען עס איז אויך רעפּרעזענטירט א"י. דעם קאָנגרעס האָבען בעגריסט די טשעכאָסלאָוואַקישע מיניסטאָרען פאַר געזונדהייט און סאָציאַלער הילף. צווישען די פערשידענע לאַנד־בעריכטען געפינט זיך אויך א בעריכט פון דער קופּת־חולים.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט־, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען און נעמט אָן
פּיעטריקאָווער 161 טעל. 245־21
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ־פּרייזען
פון 11 פריה ביז 3 בייטאָג און פון 7 ביז 9 אָוונד
זונטאָג פון 8—1 בייטאָג.
פאַר פרויען א בעזונדער וואַרטע־זאַל

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואר

די שילדען־פאליטיק

מיר האבען שוין אנגעוויזען נישט איינמאל אויף דער פראגע פון דער „שילדען־פאליטיק", וועלכע ווערט איצט געפיהרט דורך דער בוי־אינספעקציע ביי דער שטאט־פערוואלטונג און וואס האט געברענגט צו א פולשטענדיגער רואין פון דעם שילדען־מאלער־פאך, וועלכעס האט זיך כסדר ענטוויקעלט און געגעבען פרנסה הונדערטער משפחות.

די געשיכטע פון דעם שילדען־טומעל איז פאלגענדע: דער לאדזער וואיעוואדע האט אין א צירקולאר פון 8 יולי ה. י. ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג די פרעזידענטען פון די שטעט און די פאוויאטאָוע סטאראסטוועס אין דער גאנצער וואיעוואדזטווע, אז זיי זאלען זיך גלייך פערנעהמען מיט׳ן ברענגען אין ארדנונג דעם אויסזעהן פון די שטעט.

אויך די לאדזער שטאט־פערוואלטונג האט, פערשטעהט זיך, בעקומען די דערמאהנטע פעראָרדנונג און איבערגעגעבען דעם ענין דער בוי־אינספעקציע, וועלכע האט פון איהר זייט זיך אנגעהויבען ארומצוזעהען וואס מ׳קען אין לאדז טון, כדי צו פערשענערען די שטאט. און אין לאדז איז דווקא פערהאן זעהר פיל צו טון, אויף דעם געביט. אבער דאס ערשטע, וואס דער בוי־אינספעקציע איז איינגעפאלען איז געווען, אז לאדז האט סקאנדאַליעזע שילדען. אויך אין דעם איז געווען פיל אמת. מאנכע שילדען אויף די לאדזער גאסען האבען מיט זייער אויסזעהען און מיט זייערע אויפשריפטען טאקע דערמאהנט שניפּישאק, אבער גענעראליזירען דעם דאזיגען ענין האט מען בשום אופן נישט געדארפט און נישט געטארט. די בוי־אינספעקציע האט אבער פעראָרדענט, אז מיטאמאל זאלען אלע שילדען פערשווינדען פון די לאדזער געוועלבער און הייזער, אויף אויסצוהענגען נייע שילדען דארף מען האבען אן ערלויבעניש. כדי צו בעקומען אזא ערלויבעניש דארף מען אפגעבען אין דער בוי־אינספעקציע: 1) א ביטע, 2) 3 שקיצען, וועלכע זענען אויסגעפיהרט דורך אן ארכיטעקט, 3) א פאטאגראפיע פון גאנצען פראָנט פון בנין, אויף וועלכען די שילד דארף אויסגעהאנגען ווערען, 4) 17 זל. מזומנים.

אבער דאס איז נאך נישט אלץ. ס׳האבען געטראפען פאלען, ווען דער, וועלכער האט שוין יא געוואלט אויפהענגען א נייע שילד און איז נאכגעקומען דעם פערלאנג און די פעראָרדנונגען פון דער בוי־אינספעקציע האט בעקומען אן אפזאג, ווייל די אינספעקציע האט געהאלטען, אז דער פארגעלעגטער פלאן דורך דעם ארכיטעקט איז נישט גענוג עסטעטיש.

פרעגט זיך איצט די שאלה: ווי אזוי קען דער, וועלכער וויל אויסהענגען א נייע שילד וויסען פאר אויס, וועלכע שילד וועט זיין גענוג עסטעטיש, אז זי זאל געפעלען דער בוי־אינספעקציע? אויף דער דאזיגער פראגע האט די בוי־אינספעקציע נישט געקענט געבען קיין ענטפער, ווייל קיין מוסטער־שילדען זענען אין דער אינספעקציע נישט פערהאן און אלץ איז אפהענגיג פון דעם, אויב דער שילד געפעלט דעם ראיאן־אינזשיניער אדער נישט.

די פעטענטען ווערט מיאוס דאס לויפען און דאס מאכען די בעמיהונגען און זיי רעזיגנירען אינגאנצען פון בעשטעלען א נייע שילד. דאס האט געברענגט דערצו, וואס איך גאנצע גאסען זעהט מען היינט נישט קיין שילד און די שילדען־מאלער מיט האנדווערקער־קארטען, מייסטער־דיפלאמען, מיט נאמען אויף פערשידענע שטייגער קוקען ארויס אויף א קליענט, וועלכער האט געהאט די זכיה, אז זיין שילד זאל געפעלען ווערען דער בוי־אינספעקציע.

די האנדעלס־קאמער האט שוין אין נאמען פון גאנצען סוחרטום פראטעסטירט געגען דער שילדען־אימפרעזע פון דער בוי־אינספעקציע, די האנדווערקער־קאמער האט שוין ארייגעטראגען עטליכע מעמאריאלען און אנגעוויזען אויף דער רואין פון הונדערטער בעלי־מלאכות, צעהנדליגער דעלעגאציעס פון פערשידענע סוחרים און קליינהענדלער־פעראיינען זענען שוין געווען אין דער שטאט־פערוואלטונג מיט אינטערווענציעס מכוח דעם דאזיגען ענין. עס האט אבער גארנישט געהאלפען. ס׳האט קיינער גארנישט געפועלט.

ס׳איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז די בוי־אינספעקציע האט אויך פערווערט ארויסצוהענגען די שילדען פון דאקטוירים, וועלכע זענען מיט עטליכע יאהר צוריק פעסטגעשטעלט געווארען און נארמאליזירט געווארען דורך דער אינטערנאציאנאלער דאקטוירים־ארגאניזאציע און ס׳איז אויסגעארבייט געווארען א מוסטער פון אן איינהייטליכער שילד פאר די דאקטוירים אין דער גאנצער וועלט. די דאזיגע שילדען זעהט מען אויף די פראָנטען פון די גרעסטע בנינים אין פאריז, לאנדאן, ווין, רוים און אנדערע שטעט. נאר אין לאדז ענטשפּרעכען זיי נישט די פאדערונגען פון דער בוי־אינספעקציע. אויך דער דאקטוירים־פעראיין האט שוין אינטערווענירט וועגען דעם ענין אין דער שטאט־פערוואלטונג.

די בוי־אינספעקציע איז איינגעשפּארט און לאזט נישט נאך פון דעם אנגענומענעם בעשלוס, הגם קיין פערטיידיגער פון איהר פעראָרדנונג זעהען מיר דערווייל אין ערגיץ נישט.

נישט די סוחרים, נישט די הויז־בעזיצער האבען זיך נאך מיט א ווארט נישט ארויסגעזאגט פאר דער פעראָרדנונג. ווער שמועסט שוין די האנדווערקער פון שילדען־פאך, וועלכע האבען אינגאנצען פערלירען זייערע פרנסות?

די אלגעמיינע אונצופרידענהייט מיט דער שטאטישער „שילדען־פאליטיק" דארף סוף־כל־סוף בעווגען די שטאט־פערוואלטונג, אז זי זאל געבען אינסטרוקציעס דער בוי־אינספעקציע, אז זי זאל מילדערן איהרע פעראָרדנונגען בנוגע די נייע שילדען אין לאדז.

אפשאפען איינגאנצען די פאטענטען

אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען, וואס האבען אייגענע געשעפטען מוזען האבען בעזונדערע פאטענטען. — נייע אפעלאציע־קאמיסיעס. — שטייער־אמטען זאלען זיך געפינען אין צענטער שטאט. — שטייער־הנחות פאר דראשקעס

גרויסע זיצונג פון דער שטייער־קאמיסיע ביי דער האנדעלס־קאמער

אין דער האנדעלס־קאמער איז פארגעקומען א זיצונג פון דער שטייער־קאמיסיע, אויף דער זיצונג זענען אדורכדיסקוטירט געווארען א רייהע פראבלעמען, וועלכע זענען פערבונדען מיט׳ן געהעריגען אדורכפיהרען די אפשאצונג פון הכנסה־שטייער אין לויפענדען יאהר.

די קאמיסיע האט ווייטער גענומען צו קענטניש די אינפארמאציעס פון וויצע־דירעקטאר ד״ר האנד, אז צוליב דעם, וואס ס׳איז נישט געקומען צו קיין איינשטימיגקייט אין די פאסטולאטען, איז נישט מעגליך געווען אדורכצופיהרען דעם פאטענטען־רעפארם אויפ׳ן 1. יאנואר 1937, צוליב דעם וועלען היי־יאהר געגעבען ווערען דיזעלבע פאטענטען־הנחות וואס פאראיאהרען. די דאזיגע פראגע וועט רעגולירט ווערען דורך א ספעציעלען צירקולאר פון פינאנץ־מיניסטער.

די פראגע וועגען דער פאטענטען־רעפארם איז אבער ווייטער אקטועל און די לאדזער האנדעלס־קאמער וועט ווייטער פערטיידיגען איהר שטאנדפונקט וועגען איינגאנצען אפשאפען די פאטענטען ביים גלייכצייטיגען פערזיכערען דעם מלוכה־אוצר און די זעלבסטפערוואלטונגען אן׳ענטשפרעכענדען עקוויוואלענט.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם דעקרעט וועלכער פיהרט איין דעם 1. יאנואר 1937 די פליכט אויסצוקויפען פאטענטען פאר הורט־געשעפטען, וועלכע פערקויפען אייגענע אויסארבייטונגען, האט די קאמיסיע אנגענומען א שטעלונג, אז כדי צו לינדערן דעם דאזיגען דעקרעט, זאלען די דערמאהנטע געשעפטען אנערקענט ווערן דאס רעכט אויסצוקויפען פאטענטען לויט׳ן פרייז פון דער דריטער קאטעגאריע, בתנאי אז אין די געשעפטען וועט מען נאר פערקויפען סוחרים - אינדוסטריעלער אויף הורט.

צוליב דעם וואס אין דער נאהענטסטער צייט ענדיגט זיך די קאדענץ פון די אפעלאציע־קאמיסיעס, האט די קאמיסיע בעשלאסען צוצוטרעטען צו די ארבייטען אויף פעסטשטעלען די נייע קאנדידאטען־ליסטע אין די אפעלאציע־קאמיסיעס.

צום סוף האט די קאמיסיע בעשלאסען, אז די האנדעלס־קאמער זאל ארויסטרעטען מיט פאלגענדע פאדערונגען:

1) איבערטראגען די לאקאלען אין צענטער שטאט, אדער אויפ׳ן געביט פון זייער ראיאן; און 2) איינפיהרען שטייער־הנחות פאר דראשקעס און וועגען, וועלכע האבען גומענע רעדער.

וועגן אפלעגען עקסמיסיעס אויף האנדעלס און אינדוסטריע־לאקאלען

גענויער אינהאלט פון נייעם דעקרעט

אין „דזשענניק אוסטאוו" איז ערשינען דער דעקרעט פון מלוכה־פרעזידענט פון 29. סעפטעמבער 1936 וועגן אפלעגען עקסמיסיעס פון האנדעלס און אינדוסטריע־לאקאלען.

דער דעקרעט איז נוגע אינדוסטריע־לאקאלען פון 4־טער קאטעגאריע און העכער און האנדעלס־לאקאלען פון 3־טער קאטעגאריע און העכער. 1) אויפ׳ן פארשלאג פון לאקאטאר קען דאס געריכט בעריקזיכטענדיג זיין ווירטשאפטליכע לאגע, אפלעגען דעם טערמין פון עקסמיסיע אויף א צייט נישט לענגער ווי ביז דעם 31. מערץ 1939. 2) אויפ׳ן פארשלאג פון לאקאטאר, וועלכער האט אין דער צייט פון 15. נאוועמבער 1932 ביז׳ן 15. נאוועמבער 1935 געמאכט אין לאקאל אינוועסטיציעס וועלכע פערגרעסערען דעם ווערט פון לאקאל, אויב די אינוועסטיציעס האבען זיך נאך נישט אמארטיזירט קען דאס געריכט אפלעגן דעם טערמין פון דער עקסמיסיע אויף דער צייט וואס איז נויטיג צו דער אמארטיזאציע, אבער נישט לענגער ווי ביז דעם 31. מערץ 1939. דער הויז־בעזיצער קען בעצאהלען דעם ווערט פון די אינוועסטיציעס און דעמאלס פערלירט דער לאקאטאר דאס רעכט אפצולעגען די עקסמיסיע. 3) אפלעגן די עקסמיסיע קען מען נאר איין מאל. 4) אויב די עקסמיסיע איז שוין צוגעפסקענט געווארען, עקזעקוטירט דאס געריכט דעם פארשלאג וועגן אפלעגן די עקסמיסיע אין לויף פון דער עקזעקוציע, ווען אפילו די עקזעקוציע איז נאך נישט אנגעהויבן געווארען. אויף דער בעשטימונג פון געריכט קען מען אפגעבן אן אפעלאציע. 5) ביז דער צייט ווען ס׳איז חל די אפגעלעגטע עקסמיסיע מוז דער לאקאטאר צאהלען דירה־געלד אין דער הויך, וועלכע האט פערפליכטעט אין מאמענט ווען דער לאקאל איז ארויסגענומען געווארען פון אונטערן לאקאטארען־שוץ. 6) ביז׳ן 31. מערץ 1939 איז דער הויז־בעזיצער פערפליכטעט צו קינדיגען דעם לאקאל אויף 6 חדשים פאראויס צום סוף פון קאלענדאר־קווארטאל, אויב דער לאקאטאר וואוינט שוין אין דעם לאקאל נישט ווינציגער ווי 5 יאהר.

דער דאזיגער דעקרעט ווערט נישט אנגעווענדעט אויב דער לאקאטאר בענוצט דעם לאקאל נישט אין הסכם מיט דעם אפמאך, אדער איז הינטערשטעליג מיט דירה־געלד פאר צוויי צאהלונגס־אפשניטען, אדער ווען דער הויז־בעזיצער וויל אויסבויען א נייעם בנין.

דער דעקרעט איז אריינגעגאנגען אין קראפט דעם 30. סעפטעמבער 1936.

רעזאלוציעס פון צוזאמענפאהר פון יודישע קצבים און ווארשטענמאכער

ווי מיר האבען שוין געמעלדעט בקיצור מודיע געווען איז זונטאג פארגעקומען אין ווארשא דער אלפוילישער צוזאמענפאהר פון יודישע קצבים און ווארשטען־מאכער.

אויפ׳ן דאזיגען צוזאמענפאהר זענען אנגענומען געווארען א רייה רעזאלוציעס צווישען וועלכע די וויכטיגסטע זענען:

די רעפרעזענטאנץ פון יודישען פלייש האנדווערקערטום שטעלט איינשטימיג פעסט, אז:

די נייע געזעצען און פארשריפטען וועגען דער יודישער שחיטה שטעהען אין א בולט׳ע סתירה צום געזעץ פון 17־טען אפריל 1936 און ס׳מאכען אונמעגליך דאס אויספיהרען די פלייש־מלאכה, וואס שטיצט זיך אויף דער ריטועלער שחיטה.

נישט געקוקט אויף אלע בעמיהונגען און אינטערווענצען האבען די פליישער־ארגאניזאציעס נישט בעקומען קיין מעגליכקייט פארצושטעלען זייער שטאנדפונקט וועגען די שחיטה־פארשריפטען וועלכע זענען אין זייער איצטיגער פארם נישט רעאל און דאס איינפיהרען זיי אין לעבען דראהט מיט א פולשטענדיגען חורבן דעם גאנצען פליישער־פאך.

ווייטער ווערט אין דער רעזאלוציע געפאדערט, אז עס זאל מצד די יודישע פארלאמענטאריער און רבנים אונטערגענומען ווערען א נייע אקציע מיט׳ן צוועק אויסצופועלן, אז דאס איינפיהרען די נייע פארשריפטען זאל פראלאנגירט ווערען אויף א יאהר; מען זאל דאס געזעץ פריהער אויף פראבע איינפיהרען בלויז אין צוויי וואיעוואדשאפטען, מען זאל פון אונטער די פארשריפטען ארויסנעהמען די קעלבער, ווייל זייערע אונטערשטע חלקים קאנען נישט געטרייבערט ווערען.

אין פאל ווען די אלע פאסטולאטען וועלען נישט אנגענומען ווערען פאדערען די יודישע פליישער צו ווענדען זיך מיט א

געמיינזאמע פעטיציע צום מלוכה פרעזידענט.

צום דורכפיהרען די אלע פאסטולאטען ווערט געשאפען אן אויספיהר־קאמיטעט, אין וועלכען ס׳געהען אריין: 2 יודיש פארלאמענטאריער, 2 פארשטעהער פון רבנים־פערבאנד, א פארשטעהער פון דער יודישער קהלה אין ווארשע און פארשטעהער פון דער פלייש־בראנזשע.

האנדווערקער, וואס לערנען לערן־יונגלעך

דארפען זיך רעגיסטרירען ביז׳ן 1. יאנואר

אויפ׳ן גרונד פון א צירקולאר פון האנדעלס־מיניסטעריום פון 15. מאי ה. י. קענען האנדווערקער, וועלכע האבען נישט קיין מייסטער־דיפלאמען אבער בעזיצען האנדווערקער - קארטען און האלטען לערן־יונגלעך, שליסען מיט די לערן־יונגלעך אפמאכען און זיי רעגיסטרירען אין דער האנדווערקער־קאמער פאר דעם 1. יאנואר 1937, כדי אזוי ארום אויסצומיידען די פאלגען פון אונלעגאלען לערנען יונגלעך. די האנדווערקער־קאמער דערמאהנט, אז נאך דעם דאזיגען טערמין וועלען אזעלכע אפמאכען נישט מעהר רעגיסטרירט ווערען און די האנדווערקער אהנע מייסטער־דיפלאמען, וועלכע וועלען האלטען לערן־יונגלעך צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט און גלייכצייטיג וועלען זיי מוזען די יונגלעך אויסצאהלען ענטשעדיגונג פאר דער פערלוירענער צייט וועלכע וועט ביים עקזאמען נישט צוגערעכענט ווערען.

וועגן הילף פאר בעדראהטע יודישע מילך־ווירטשאפטען אין ווארשא

ווארשע (יט״א) יט״א האט בעקומען פאלגענדע מיטיילונגען:

לויט דער פעראָרדנונג פון דער מאכט דארפען אלע קיה־שטאהלען דערווייטערט ווערען פון צענטער פון דער שטאט. ביז דעם 1־טען יאנואר 1937 דארפען ליקווידירט ווערען 70—80 קוה־שטאלען, דער רעשט, בערך אין דער זעלבער צאהל, דארף ליקווידירט ווערען ביז׳ן 1־טען יוני 1937. אין רעזולטאט פון דער פעראָרדנונג איז בעדראהט די עקזיסטענץ פון א פאר הונדערט יודישע משפחות, וועלכע זענען בעשעפטיגט אין דער בראנזשע זייט צעהנדליגער יאהרען און עס דראהט דער פערניכטונג פאר א גאנצען צווייג פון יודישע פרנסות. דער יודישער ווירטשאפטליכער קאמיטעט האט דעריבער גערופען א בעראטונג, כדי צו בעטראכטען די לאגע און אויסצוארבייטען אן׳ענטשפרעכענדען הילפס־פלאן. אין דער בעראטונג האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון יודישען ווירטשאפטליכען קאמיטעט, פון צענטראלען סוחרים־פעראיין, פון קליינהענדלער פעראיין, פארשטעהער פון די פראינטערעסירטע מילך־ווירטשאפטלער, ווי אויך פאך־לייט־אגראנאמען און עקאנאמיסטען. אין א ברייטער דיסקוסיע פון כמעט אלע אנטיילנעמער זענען גענוי ארומגערעדט געווארען פערשידענע פארשלאגען און עס איז אנגעווארפען געווארען א בעשטימטער פלאן וועלכער זעהט פאראויס אן׳ענטשפרעכענדע ארגאניזירטע הילף, כדי די בעדראהטע יודישע משפחות זאלען נישט ארויסגעריסען ווערען פון זייערע [illegible] זייערע פרנסות. פאר דער ענדגילטיגער אקצעפטירונג פון די געמאכטע פארשלאגען איז בעשלאסען געווארען צו רופען א פערזאמלונג פון די פראינטערעסירטע מילך־ווירטשאפטלער.

לוסטראציע־קאמיסיעס ארבייטען

פארמאכט ווארשטאטען און בעשטראפט די בעזיצער

די אקציע וואס די האנדווערקער־קאמער פיהרט דורך די לוסטראציע־קאמיסיעס צו בעקעמפען די „אומלעגאלע מלאכה" האט זיך פערשטארקט און אלס רעזולטאט דערפון האט דער אינדוסטריע־אמט ביי דער שטאט־פערוואלטונג פעראָרדענט צו שליסען פאלגענדע ווארשטאטען און בעשטראפען זייערע אייגענטימער: משה מאיר קריגער, קאושימיעזש ראך, דארא פוקס, פייגע נייאַ׳, משה בוימאן, משה קינצלער, קורט האפמאן, איראַ קלינק, זעבאן דאמבראווסקי, סטאניסלאַוו יאסטושעמבסקי, בעלעסלאוו ביאלקאווסקי, יוזעף שעוטשיק און קאזשימיעזש ואקיצקי.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג, 6
כ׳ תשרי תרצז

אקטאבער
זון-אונטערגאנג 4.57
זון-אויפגאנג 6.48

לעצטע 2 טעג ארײנצוטראגען פראטעסטן געגען די שטאט-ראט-וואהלען

די מעהרהייט האט נאך נישט אנגענומען קיין שום בעשלוססען וועגען דער ווייטערדיגער ארבייט

ווי בעקאנט ענדיגט זיך דער טערמין פון אריינ־טראגען פראטעסטען געגען די שטאט־ראט־וואהלען, דעם 7. אקטאבער ה. י.

ביז איצט איז אבער נאך קיין שום פראטעסט נישט אריינגעטראגען געווארען און ס׳איז אויך נישט פאראויסצוזעהען, אז וועלכער ס׳איז וואהל־קאמיטעט זאל אזא פראטעסט אריינטראגען.

נאך דעם 7. אקטאבער וועלען די וואהלען ווע־רען גילטיג און די ערשטע זיצונג פון נייעם שטאט־ראט וועט בעשטימט ווערען דורך דעם לאדזשער ווא־יעוואדע אין פערלויף פון א חודש צייט.

דערווייל וועהען נאך נישט געפיהרט קיין שום געשפרעכען צווישען די גרופירונגען אין נייעם שטאט־ראט וועגען קאנדידאטען אויפן אמט פון פרעזידענט, וויצע־פרעזידענטען, לאווניקעס אדער וועגען צוז־מענשטעלען א שטענדיגע מעהרהייט. דאס איז צוליב דעם, ווייל מ׳ווארט טאקע איבער דעם טערמין פון עווענטועלע פראטעסטען געגען די שטאט־ראט־וואה־לען. נאכן 7. אקטאבער וועלען זיך די אונטערהאנד־לונגען אנהויבען בעזונדערס צווישען פ.פ.ס., בונד און לינקע פועלי־ציון. ווי מען שמועסט וועלען די ראזיגע אונטערהאנדלונגען געפיהרט ווערען דורך די צענטראלע אינסטאנצען פון די דערמאהנטע פאר־טייען.

אויב ס׳וועלען זיין וועלכע ס׳איז פראטעסטען, וועט דער טערמין פון דער ערשטער זיצונג אפגע־לייגט ווערען.

שענקעוויטש-פארק וועט פערברייטערט און פערשענערט ווערן

די שטאט-פערוואלטונג האט אויף דעם צוועק בעשטימט דריי פירטעל מיליאן זל.

די לאדזשער שטאט־פערוואלטונג האט אויס־געארבייט א פלאן אויסצוברייטען און אויסצובויען דעם שענקעוויטש־פארק. די שטאט־פערוואלטונג איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דער פארק, וועלכער געפינט זיך אין צענטער שטאט, ווי ס׳וואוי־נען עטליכע הונדערט טויזענד איינוואוינער איז פיל צו קליין, פאר די בעדערפעניש׳ען פון די איינ־וואוינער, א חוץ דעם איז ער צו וועניג רעפרעזענ־טאטיוו, צוליב דעם איז בעשלאסען געווארען נישט צו דערלויבען אויף צו פערבויען די ארומיגע פלע־צער, וועלכע געפינען זיך נאר ארום דעם שענ־קעוויטש־פארק און די שטאט זאל ייי קויפען, א חוץ דעם איז בעשלאסען געווארען איינצוצוארפען דעם בנין, וואו ס׳געפינט זיך איצט די קונסט־גא־לעריע און דער נאטור־וויסענשאפטליכער מוזעאום, פאר די דאזיגע אינסטיטוציעס וועט אויסגעבויט ווערען א נייער בנין.

אויף די גרויסע ארבייטען אויף אויסצובויען דעם שענקעוויטש־פארק איז אויף די נאהענטסטע 3 יאהר בעשטימט געווארען א פירטעל מיליאן זל. אויף די ווייטערדיגע ארבייטען נאך א האלבען מיליאן זל.

בעת׳ן אדורכקוקען די אקטען פון שענקע־וויטש־פארק האט מען זיך דעריוויסט אנגעטראפען אויף דער געשיכטע פון שענקעוויטש־פארק, וועלכע איז אגב זעהר אינטערעסאנט, ס׳ווייזט זיך ארויס, אז דעם פלאץ וואו ס׳געפינט זיך איצט דער שענ־קעוויטש־פארק האט אין יאהר 1865 געקויפט די אדמיניסטראטיווע מאכט פון קעניגרייך פוילען און דעם פלאץ בעשטימט אויף אויסצובויען א פאר־ליטעכניקום, די רוסישע מאכט האט אבער נישט בעשטעטיגט דעם פלאן פון בויען א פאליטעכניקום און צוליב דעם איז דער פלאץ בעשטימט געווארען אויף א האנדעלס־מארק און א טייל אויף א שטאט־טישער גימנאזיע, אין יאהר 1897 איז פון האנ־דעלס־פלאץ געמאכט געווארען דער איצטיגער פארק.

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi
№ 29 ul. Piotrkowska № 29
קיין פרייע קאסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.
אונזערע פקדונות־ביכלעך זענען די בעסטע שטאלענע קאסעטקע.
זיכער און גוט פראצענטירט
זאמעלט אייערע אפשפארונגען און לאקירט אייערע געלדער אין
Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi
וועלכע גיט א גאראנטיע פון א זיכערן קאפיטאל ביי א גוטע פערצינזונג
די געזעצליך געשיצטע געהיימניס פון פקדונות ווערט שטרענג אפגעהיטען!

די שוועריגקייטען אויפ׳ן לאדזער רויה-שטאף-מארק

האבען זיך נישט פערבעסערט נאר פערערגערט

אג) די לאגע אויפ׳ן לאדזער רויה־שטאף מארק האט זיך אין די לעצטע וואכען נישט געענדערט. די ידיעות, וואס זענען לעצטענס לאנסירט געווארען וועגען דער פערגרעסערונג פון די קאנטינגענטען אויף רויהשטאפען פאר לאדז און וועגען פערלייכטערונגען ביים פערזארגען די טעקסטיל פירמען אין וואל און באוועל האבען זיך אין דער פראקטיק ארויסגע־וויזען אלה א געוועהנליכע פיקציע, מה־פון דאס רוב אימפארט – פירמען פיהלען איצט א גרויסען מאנגעל אין רויה־שטאפען, וואס דראהט מיט בע־דייטענדע קאמפליקאציעס, די באוועל־הענדלער בעקלאגען זיך שטארק, אז זייערע פאסטולאטען צו פערגרעסערען די באוועל קאנטינגענטען זע־נען נישט בעריקזיכטיגט געווארען. די לאגע איז אזעלכע, אז די הענדלער גיבען יעדען חודש אפ ביטעס וועגען אריינפיהר ערלויבנישע און קאנ־טינגענטען, דערביי בעקומען זיי קאנטינגענטען אויף איי וואגאן באוועל און איין וואגאן אפפאל, וואס ענטשפרעכט אבער ווייט נישט די פאקטישע אומזאצען פון די פירמעס.

די אלע אינטערוונציעס האבען ביז־איצט נ שט געהאלפען, די מאסגעבענדע פאקטארען אין לאדז האבען ערקלערט פאר א סך אימפארט פירמען, וואס בעמיהען זיך צו בעקומען קאנטינגענטען, אז נישט איצט און נישט אין די נאהענטסטע וואכען וועלען זיי נישט בעקומען קיין קאנטינגענטען אויף א גרעסערען אימפארט.

געלעגענהייט צו האנדלען מיט אויסלאנד

די לאדזער האנדעלס־קאמער בעקומט כסדר׳ דיגע אנפראגען פון טוניסער סוחרים וועגען דער מעגליכקייט צו אימפארטירען סחורות פון פוילען.

אין שייכות דערמיט טיילט מיט די האנדעלס־קאמער, אז קיין טוניס קען מען עקספארטירען פאל־גענדע סחורות: אייער, פוטער, קעז, צוקער־וואר־ג־אויסארבייטונגען, שאקאלאד, ווי־ – קרייטעכצער, ביליגע לעדער־שוך, אלערליי אויסארבייטונגען פון לעדער, דענדשקעס, וואל־סחורות, יוטע און ייי׳ען אויסארבייטונגען, זאקען, גומי און קאוטשוק־אויס ארבייטונגען. געבויגענע מעבעל, קארב־אויסאר־בייטונגען, בורשטין, פענדלען, ספארט־ארטיקלען און עלעקטוטעכנישע מכשירים.

אין אויסטראליען איז אפגעשאפען געווארען דער צאל אויף גאבעלין־סחורות צו איבערציהען מעבעל און אויף וואלענע דייואנעס, צוליב דעם נוגט לוינען די פוילישע סוחרים צו שיקען די דא־זיגע ארטיקלען קיין אויסטראליען.

די האנדעלס־קאמער טיילט מיט, אז צווישען די פוילישע עמיגראציע אין ארגענטינא בעמערקט זיך א גרויסע פעראינטערעסירונג מיט פוילישע עמאל־אויסארבייטונגען און מ׳קען די דאזיגע סחורות דארט פערקויפען.

א פראנצויזישע פירמע וויל קויפען איבער־גענוצטע, אבער אין א גוטען צושטאנד גרעמפלען, שפין־סעלפאקטארען, וועב־שטוהלען און אפרעטור מאשינען, אינפארמאציעס ערטיילט די האנדעלס־קאמער.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי״, ציגעל־גאס 27.
טעל. 112-25. דיר.: דוד צעלמייסטער.
לעצטע טעג! היינט, דינסטאג, 9.15 אוונט לעצטע טעג!
גאסטשפילען „יונגע בינע״ (יונג־טעאטער)
קינסטל. לײט.
– פון ד״ר מיכאל בראנדט
מיט דער בעקאנטער קאמעדיע פון י. פרענער
„סימכע פלאכטע״
רעזשי: מיכאל בראנדט (ד״ר מיכאל ווייכערט) מוזיק: הענעך קאן.
דעקאר. און קאסטיומען: דינה מאטוס. כארעאגראפיע: רענע שפאצענקאפ
פרייטאג—פרעמיערע „מימיסיפי״ פון ל. מלאך.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

אפקלאנגען פון רויב-אנפאל

אויף דער אינקאסענטקע העלענא שיין

(א) בשעתו האבען מיר מיטגעטיילט וועגען אנ׳אנפאל אויף דער אינקאסענטקע פון דער פירמע „רייכמאן, האלפערן און שותף״, די אינקאסענטקע העלענא שיין איז אויף 6־טען שטאק גאס בע־פאלען געווארען, די אנפאלער האבען ביי איהר א־רויסגעריסען א טעקע מיט 2400 זל. די אנפאלער האבען דאן פערוואונדעט דעם סטודענט פראנטשי־שעק פיענטקע, וועלכער האט געוואלט פערהאלטען איינעם פון די אנפאלער. נאך אנ׳אויספארשונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די אנפאלער זענען גע־ווען: יאן הווארושאנסקי, יוזעף אלטשאק, יוזעף סטעפאניאק און יאן גינטער. צומהאלפען האבען וולאדיסלאווא סטעפאנסקא און סטאניסלאווא גארד־טשישעווסקא.

אלע — א חוץ גינטערן — זענען ארעסטירט געווארען, און זענען דורכן געריכט פער׳משפט געווארען פון 6 ביז 8 יאהר תפיסה.

דעם 16־טען אפריל ד. י. איז בעת אנ׳אבלאווע אין ווארשא ארעסטירט געווארען יאן גינטער. פון די געריכטס - פערהאנדלונגען איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דעם טאג, ווען ס׳איז אויסגעפיהרט געווארען דער רויב־אנפאל אויף דער אינקאסענטקע, איז גינטער געווען אין ווארשע.

דאס געריכט האט גינטערן פריינעשפראכען.

קיין ארץ-ישראל
גרופענרייזע און אינדיווידועל.
ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.
פינקטליכע בעהאנדלונג.
14־טעגיגער אויספלוג קיין וויען
אבפאהר יעדען טאג. 135 זל.
אויסלענדישע הנחה־און קורצייט־פעסער.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט״
אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.
ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פוילען
אינפארמאציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע־ביורא
Union Lloyd
Piotrkowska 42, tel. 107-87.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט״
נעמט אן דאס איבערשיקען
פעקלעך קיין ז.ס.ר.ר.

יאהרגאנג 1916

היינט, דינסטאג, דעם 6. אקטאבער ראפען זיך שטעלען די יאהר־גענג פון 1916, וואס וואוינען אויפן שטח פון 1־טען פאליציי - קאמיסאריאט מיט די אותיות:

S, Sz, T, U

און די יואס וואוינען אין 7־טען קאמיסאריאט מיט די אותיות

L, Ł, M, N

מארגען, מיטוואך — 1. קאמיסאריאט
W Z Ż Ź
7. קאמיסאריאט O P R

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

דעם 15־טען ד. ה. הויבט אן אמטירען די פאבאר־קאמיסיע אין לאקאל (פיעטריקאווער 165). מעלדען דארפען זיך די פאבאראווצעס פון יאהר־גאנג 1915 און עלטערע, וואס האבען נאך נישט ערלעדיגט זייער מיליטער־אנגעהעריגקייט, וואס וואוינען פון 2, 3, 5, 8, 9, 11 פאליציי־קאמי־סאריאטען.

איינשפריצונגען געגען דיפטעריט

(א) לויט ווי מיר האבען שוין געמאלדען, זענען די איינשפריצונגען געגען דיפטעריט פרא־לאנגירט געווארען ביז׳ן 10־טען ד. ה. די קינדער אינם עלטער פון 1 ביז 10 יאהר דארפען אנגע־מאלדען ווערען אין די דורך דער סטאראסטווע בעשטימטע פונקטען, בכדי צו מאכען זיי דארט די נענען־דיפטעריט־איינשפריצונגען. די קינדער, וואס לערנען זיך אין די פאלקס־שולען, דארפען געאימפט ווערען אין די שולעס גופא.

אנשטעקענדע קראנקהייטען אין לאדז

פון 27. סעפטעמבער ביז׳ן 3. אקטאבער זענען אין דער געזונדהייטס־אפטיילונג ביי דער שטאט־פערוואלטונג אנגעמאלדען געווארען פאל־גענדע פאלען פון אנשטעקענדע קראנקהייטען:

בויך־טיפוס 27 פאלען (פאריגע וואך 53 פאלען), שקארלאטין 32 פאלען (37), דיפטעריט 26 פאלען (27), מאזלען 4 פאלען (1), רויז 7 פאלען (5), קאקליוש 3 פאלען (3), קימפעט־היץ 5 פאלען (3), קארק־שטייפעניש 0 פאלען (1). אין אלגעמיין זענען די לעצטע וואך אנגעמאלדען געווארען 104 פאלען פון אנשטעקענדע קראנק־הייטען אקעגען 132 פאלען אין דער פאריגער וואך.

גנבים אויף גענז און היהנער

(א) פון משה וואלף אפאטאווסקי׳ס יאטקע (פעטריק. 29) האבען גנבים צוגענומען געשאכטענע עופות אין דער ווערט פון 100 זל.

פון אויגעניוש מאטשיעווסקי׳ס קאמער (פראנ־שישקאנער 179) האבען גנבים צוגענומען גענז און היהנער פאר 70 זל.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע, ווענערישע און הויט־קראנקהייטען
טראוגוטא 9. טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אוועטר
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

1. סטאמאטאלאגישע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פון Dr. med.
Sadokierski
פיעטריקאווער 56, טעל. 129-77
כירורגיע פון ציינער, קיהן־באקען און יאסלעס

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 234-12
נעמט אן פון 11-8 נאכמ. און פון 6-3 אווד

סענסאַצ. געשיכטע מיט 3 שוועסטער

עס האָט זיך אָנגעהויבן מיט 30 יאָהר צוריק אין לאָדז און זיך פֿאַרענדיגט אין ניו־יאָרק

— 5 —

מיין פֿאָטער האָט זיך אָנגערופֿען:

— פֿרוי קוטשינסקי, געהט אַהיים און שיקט אַרויף אייער מאַן, וועל איך מיט איהם רעדען.

ווען איהר מאַן איז אַרויפֿגעקומען, האָט מיין פֿאָטער גערעדט צו איהם זעהר ווייך:

— ר׳ יאָסעל, לאָמיר זיך פֿאַרשטעהן. קודם־כל קריגט איהר צוריק אַרבייט פֿאַר אייך און פֿאַר אייער טאָכטער. דאָס איז נאָר אייגס. דאַן וועגן אַנדערע קינדער, איז אַזוי: אייער פֿרוי מיינט, אַז מיר האָט נישט געפּאַסט דער שידוך צוליב יחוס. עס הויבט זיך גאָרנישט אָן. עס איז גאָר צוליב עפּיס אַנדערש. איך וויל אייך אויפֿקלערען דעם אמת. איהר הייסט יאָסעל און מיין בחור הייסט אויך יאָסעל. ווייסט איהר דאָך, אַז אַ שווער מיט אַן איידעם טאָרען נישט הייסען ביי יודען די זעלבע נעמען, אַז נישט קען חס־ושלום געשעהן אַן אומגליק.

— דאָס אומגליק איז שוין געשעהן נאָך איידער זיי האָבען חתונה געהאַט — האָט קוטשינסקי זיך אָנגערופֿען, — איבעריגענס, אויב עס האָט זיך געהאַנדעלט נאָך וועגען דעם, האָט איהר דאָך געקענט איבעררעדען מיט מיר. איך הייס צווייטע נעמען יעקב יוסף. קליינערהייט האָט מען מיך גערופֿען יאַנקעלע. אָבער נאָך דער חתונה, אַזוי ווי מיין שווער האָט געהייסען יעקב מרדכי, האָב איך מיך גערופֿען יוסף און מיין פֿרוי האָט דערפֿון געמאַכט יאָסעל. סאָ איז וואָס? אַ נאָמען קאָן מען איבערקערעהען. הייס איך צוריק יאַנקעל!

— כ׳הויב נישט אָן צו וויסען. עס איז אַזוי געווען: מאָנטאָג, פּונקט פֿיר אַ זייגער נאָכמיטאָג איז געוואָרען אַ געוואַלד, אַז אייער יאָסעל האָט זיך פֿאַרסמט. מיר זענען אַלע אַריינגעלאָפֿען אין דעם לעצטען צימער, וואו רבקה׳לע איז געווען. פּעפּס ווי דאָס האַרץ האָט אונז געזאָגט. מיר האָבען זי געטראָפֿען פּונקט ווען זי האָט געשריבען אַ צעטעלע און אויפֿן טיש איז געשטאַנען אַ פֿלעשעלע יאָד. ווען מען זענען אַריין, האָט זי אויפֿגעהערט שרייבען און געוואָלט אויסטרינקען דעם גיפֿט. אָבער אין דער מינוט האָט איהר מרים געגעבען אַ קלאַפּ איבער דער האַנד, דאָס פֿלעשעלע איז אַראָפּגעפֿאַלען און איז צובראָכען געוואָרען. זי האָט באַלד גענומען שרייען, אַז זי וויל אָהן יאָסלען נישט לעבען. און אייער מען האָט זיך אומגעקוקט, איז זי פֿאַרשוואונדען פֿון דערהיים.

— און וואו איז זי?

— דאָס ווייסען מיר דאָך נישט! אפֿשר ווייסט עס אייער זוהן, יאָסעל?

דער געשפּרעך צווישען די צוויי טאַטעס איז אָנגעגאַנגען אין אַ צימער נישט ווייט פֿון מיינעם. איך האָב געהערט יעדעס וואָרט. איך האָב זיך אָנגערופֿען:

— איך ווייס גאָרנישט! איהר געפֿינט רבקה׳לען! איך וויל נישט לעבען!!

מען האָט געמאָלדען דער פּאָליציי, מען האָט גענומען זוכען וואו נאָר די יועלט האָט אָנ׳עק אָבער אומזיסט. מ׳האָט קיין שפּור פֿון איהר נישט געפֿונען.

ווען מיר איז בעסער געוואָרען, בין איך אַרויפֿגעגאַנגען צו די קוטשינסקי׳ס און איך האָב זיי געזאָגט, אַז איך וויל זוכען צווישען איהרע זאַכען. זיי האָבען מיר ערלויבט. איך האָב געזוכט אַ בעשטימטע זאַך. אַ פּאָסט־ביכעל פֿון דער שפּאָר־קאַסע וואָס רבקה׳לע האָט געהאַט און קיינער, אויסער מיר, האָט דערפֿון נישט געוואוסט. איך פֿלעג פֿריהער קויפֿען פֿאַר רבקה׳לען שאָקאָלאַד אָדער אַנדערע זאַכען. פֿלעגט זי מיך בעטען, איך זאָל נישט אויסגעבען דאָס געלד און עס בעסער איהר געבען, וועט זי זיך עס זאַמלען אויף דער פּאַסט פֿאַר אונז ביידען. איך האָב אַזוי געטוהן און הלע מאָל איהר געגעבען אַ רובעל אָדער צוויי. גאָר לעצטענס האָט זי מיר געוויזען דאָס ביכעל. זי האָט שוין געהאַט דאָרטען 48 רובעל מיט 50 קאָפּיקעס. זי האָט זיך געבעטען, אַז קיינער ביי איהר אין הויז זאָל פֿון דעם ביכעל נישט וויסען. אָט דאָס ביכעל איז איצט נישט געווען.

איך בין אַוועק אויף דער פּאָסט און אויסגעפֿונען אַז מאָנטאָג, 4,30 נאָכמיטאָג האָט רבקה׳לע אָפּגענומען דאָס גאַנצע געלד. די רעטעניש איז איצט געוואָרען ביי מיר נאָך גרעסער: אויב אַזוי, לעבט זי דאָך ערגעץ וואו! סאָ וואו איז זי? וואָס איז מיט איהר געשעהן?

רבקה׳לע פֿאָהרט שטודירען און בעקענט זיך מיט אַ רייכען יונגענמאַן.

וואָס איז ווירקליך געשעהן מיט רבקה׳לען?

— עס איז געשעהן אַ קלייניגקייט: ווען די עלטערען האָבען איהר געשטערט דעם פּלאַן צו בעגעהן זעלבסטמאָרד, איז זי אַראָפּגעלאָפֿען אונטען צו דערגעהען וואָס עס איז געשעהן מיט יאָסלען. אין טומעל האָט מען נישט בעמערקט ווי זי האָט געפֿרעגט איינעם פֿון די צוויי ביים אַמבולאַנס, וואָס איז געווען בעשעפֿטיגט ביים אַרויסנעהמען געוויסע אינסטרומענטען, צי יאָסעל וועט בלייבען לעבען. יענער האָט איהר געזאָגט, אַז יאָ, ווייל יאָד איז נישט אַזאַ שטאַרקער גיפֿט און, אַז מען פּאָמפּעט איהם שוין אויס פֿון די קישקעס, אין דער מינוט האָט זי אַ טראַכט געטוהן, אַז אַלץ בלייבט ביים אַלטען; די עלטערען וועלען ווייטער נישט קריגען קיין אַרבייט און וועלען הונגערען צוליב איהר, יאָסעל וועט זי ווייטער נישט זעהען און אויף צו מאַכען ווידער אַ פּרווו אויף זעלבסטמאָרד האָט איהר אויסגעפֿעהלט מוט. א חוץ דעם, האָט זי נישט געוואָלט שטאַרבען, אויב יאָסעל וועט בלייבען לעבען. אין דער מינוט איז ביי איהר געבוירען געוואָרען א געדאַנק, אַז זי זאָל פֿאַרשווינדען.

זי איז גלייך אַוועק אין פּאָסט און אַרויסגענומען דאָס געלד אין אַ האַלבע שעה שפּעטער איז זי שוין געווען אויפֿ׳ן וואַרשעווער וואַקזאַל, געקויפֿט אַ בילעט און איז געפֿאָהרען קיין וואַרשע. איהר פּלאַן איז שוין איצט געווען דאָרטען צו לערנען זיך אויף אַ „שוועסטער".

רבקה׳לע איז שוין געווען איינמאָל פֿריהער אין וואַרשע. דאָס איז געווען ווען איהר מוטער איז געפֿאָהרען זעהען איהר זיידען, וועלכער האָט דאָרטען געוואוינט איידער ער איז געשטאָרבען, מיט צעהן יאָהר צוריק, זי איז דעמאָלט געווען אַ קינד, אָבער זי געדענקט, אַז זיי האָבען גענעכטיגט איין נאַכט אין האָטעל קאָפּיעצק, אויף די נאַלעווקיס. איצט האָט זי בעשלאָסען צו פֿרעגען זיך אויפֿן האָטעל קאָפּיעצק ווען זי וועט קומען קיין וואַרשע.

דער צוג איז אָנגעקומען זעהר שפּעט ביינאַכט זי האָט געפֿרעגט א פֿרוי ווי אַזוי צו פֿאָהרען אויף די נאַלעווקיס און יענע האָט איהר אָנגעוויזען אויף וועלכען טראַמוואַי זיך אַרויפֿצוזעצען. ווען זי איז געקומען אויף די נאַלעווקיס, האָט זי דאָרטען ווי־דער געפֿרעגט, ביז זי האָט געפֿונען דעם האָטעל. זי האָט זיך גענומען א צימער און איבערגע־נעכטיגט.

אין דער פֿריה, ווען זי האָט זיך אָנגעטוהן און איז אַראָפּ אין דער לאָבי פֿון האָטעל, האָט זי בעמערקט ווי אַן איידעלער יונגערמאַן, א שלאַנקער, מיט אַ שטעקעלע אין דער האַנט, קוקט זעהר שטאַרק אויף איהר. זי האָט זיך גיך אָוועקגעדרעהט פֿון איהם, זי האָט נישט געהאַט קיין שום אַהנונג וואָס עס קאָסט דאָרטען צו לערנען, דאַן — פֿון וואַנען וועט זי נעמען אויף צו לעבען און בכלל וואָס זי זאָל טוהן. זי האָט זיך דעריבער געפֿרעגט ביי אַ אייגענע טימער פֿון האָטעל, וואו עס איז דאָ ערגעץ אַ שוהל פֿאַר שוועסטער. ער האָט זיך געווענדעט צום יונגענמאַן מיט׳ן שטעקעלע:

— פּאַניע ווייסמאַן, איהר ווייסט אפֿשר וואו עס איז דאָ אַ שולע פֿאַר באַרמהערציגע שוועסטער? די פּאַניענקע וויל וויסען דעם אַדרעס־

— יאָ, איך ווייס, עס איז דאָ אַזאַ שולע אויף שווענטאָ יערסקאַ — האָט ער זיך אָנגערופֿען און איז באַלד צוגעגאַנגען צו איהר און זיך געווענדעט צו איהר אויף פּויליש:

— איך זעה, אַז איהר זייט אַ פֿרעמדע און ווייסט נישט וואו צו געהען, אפֿשר קען איך אייך העלפֿען? איהר דאַרפֿט נישט מורא האָבען פֿאַר מיר. דער דירעקטאָר פֿון האָטעל וועט אייך זאָגען ווער איך בין.

(ווייטער מאָרגען)

קליינער פעליעטאָן

מבוח 16—18

ווייס איך וואָס — זאָגט שמיל־שמעלקי — ס׳איז גאָרנישט!

ס׳איז חל־המועד — ני ריבע ני מיענסאָ, נישט דאָס און נישט יענץ, מיט איין וואָרט — גאָרנישט און גאָלע גאָרנישט!

געווען אַ שטיקעל יום־טוב, אַנ׳אויפֿלעבונג אין דער בראַנזשע — כ׳מיין די שטאָט־ראַט־וואַהלען — האָט עס קורץ געדויערט און הוק־סטוק האָט מען עס אָפּגעפּט״ט, אַפּגעמעקט און אָפּגעווישט, אַז ס׳איז אַפֿילו קיין שליאַם נישט געבליבען.

ס׳איז איצט חול המועד, ווי איהר זעהט, איז ביי די יודען די „פּרעטענדענטען", וואָס האָבען זיך בעת דער סומאַטאָכע ,גענבער׳ ,געלייגט אין דער לענג און אין דער ברייט — אַציגד גראָהער קאַל־טער חול — אַפֿילו נישט יום־טוב איידערוואַהלען!

— און מ׳שעמט זיך איינער דעם צווייטען אין די אויגען צו קוקען...

אַזוי נעבעך אַרויס בשן ובעין!

דער רבונו של עולם איז אָבער אַנ׳אַל רחום וחנון, וועט ער דאָך נישט לאָזען דעם יודישען פֿאָלק אבי־ןוולה טון, און ער האָט צוגעטראַכט די צווייטע טעג יום־טוב — כ׳מיין די קהלה־וואַהלען...

נישט געפֿעהרליך, מ׳קאָן זיך נאָך „אָדערגרען":

ווי זאָגט מען עס עפּיס — איז נישט אויף שרעדניע 16 קאָן נאָך דער איבערשטער העלפֿען מיט אַ שאַנסעל אויף שרעדניע 18, ס׳הייסט, מיט אַ שטוב ווייטער — אַבי אַדורכצושטופּען און... אַריינצושטופּען זיך...

בשקשה, דאָרט צווישען יודען וועט מען נישט פֿערפֿאַלען גיין!..ס׳איז דאָך נישט קיין מעשה שטנ״ז מיט׳ן פּ. פּ. ס.

זאָל מען נאָר אַדורכקומען דעם חול המועד, וועלען שוין קומען די צווייטע טעג מיט׳ן ריכטיגען זמן שמחתינו!

שמילשמעלקי

KINO TEATR
MIRAŻ
היינט און פאלג. טעג!
די פרעהליכסטע פוילישע מיליטערישע קאָמעדיע א. נ.
„דאַדעק — אויפ׳ן — פראָנט"
אין דער הויפּטראָלע:
ADOLF DYMSZA

טעאַטער פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטשאַ 20
ווילנער יודישע אָפּערעטען־טרופּע
נחמה, קאַדיש, חאַש מיט׳ן אַנטייל פֿון גאַסט־בעקאַנטען אַרטיסט ש. קוטנער
אַנסאַמבל: אירינאַ. בלאַט אַבּרהם, גראַדנער אַבּרהם, חאַש יוסף, טאַפּעל עדיאַ, ליפּאַווסקאַ אסתר. נחמה, נייוווירט יוסף, פּעטערמאַן, סאַדיש, קוטנער שלמה, ראַבּין מנחם, רייכער עטסע
היינט, דינסטאַג, 9 אוונט
„אַמעריקאַנער ליטוואַק"
אָפּערעטע אין 2 אַקטען מיט עפּילאָג, פֿון לעש, מוזיק: אָלשאַנעצקי. רעזשי: קאַדיש.
אייגענע דעקאָראַציעס און קאָסטיומען. גרויסער אָרקעסטער דיר.: דוד בייגעלמאַן.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון „פילהאַרמאָניע". אַנפֿיהרונג: ב. אַסס.

ה. אַקערמאַן

ער און זיינע פרויען

ראָמאַן פון יודישען לעבען

39

די גאַנצע צייט וואָס דער גראָבער זשאַנדאַר האָט מיך געפֿרעגט פֿראַגען און דער עלטערער מאַן האָט אַלץ פֿערשריבען,, איז זיך דער באַדזיראַטעל געזעסען און ער האָט מיך געהאַלטען אין איין בעטראַכטען פֿונ׳ם קאָפּ ביז די פֿיס — אָנ׳אויג האָט ער פֿון מיר נישט אַרונטערגענומען. פּלוצים האָט ער זיך צו מיר געווענדעט מיט אַזאַ פֿראַגע:

— זאָג מיר — האָט ער מיך געפֿרעגט — וואָס האָסטו געטוהן ביי נאַדיעזשדאַ אַבּמאַטאָוואַ אין הויז? — אַזוי האָט געהייסען די מיידעל ביי וועמען סיאָמאַ האָט צוגעגנב׳עט דעם פּאָרט־מאָנע מיט געלד.

און איך האָב אַ ווייניגדיגער איהם דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע פֿון אלף ביז תיו. ווי אַזוי איך האָב גע־וואָרט אויף סיאָמאַ׳ן ער זאָל אַרונטערקומען און ווען איך האָב זיך נישט געקענט דער־וואַרטען בין איך געגאַנגען זעהען וואָס ער איז — און אַזוי ווייטער די גאַנצע געשיכטע, זי ער האָט מיך גע־בעטען איך זאָל מיט זיי טרינקען א גלעזעל בראַנ־פֿען, עס... עס... כ׳האָב אַלעס דערצעהלט.

און ווען איך בין פֿאַרטיג געוואָרען מיט דער גאַנצער געשיכטע, האָט זיך דער באַדזיראַטעל אָנ־גערופֿען:

— א יעסלי טאַק, יעסלי טי פּראַווּדו גאַוואָריש, פּאָסט טי עטאַ ווסיאָ סקאַזשעש יעי זשגלאַזאַך — (אויב אַזוי, הייסט עס, אויב דו זאָגסט אמת, זאָג־זשע עס איהר — דער מיידעל — אין די אויגען).

און עס נעהמט א רגע און איך דערזעה פֿאַר זיך די זעלביגע מיידעל ביי וועמען אין הויז איך בין ערשט נעכטען געווען — און דער באַדזיראַטעל פֿרעגט ביי מיר:

— אָונאַיאַש יעיאַ? (דערקענסט זי)?

—קאָנעטשנאַ (אוודאי) — ענטפֿער איך און קוק צו איהר מיט בעטענדע אויגען: ווי אייגער רעדט — האָב רחמנות און ראַטעווע מיך.

דער באַדזיראַטעל האָט דער מיידעל געהייסען דערצעהלען די געשיכטע ווי אַזוי ס׳איז געווען — און איהרע ווערטער האָבען געשטימט מיט מיינע — און אויפֿ׳ן אויסקוק פֿון זיינע אויגען האָב איך גע־זעהען, אַז דער באַדזיראַטעל איז געניגט צו גלויבען, אַז איך בין אומשולדיג, נאָר דער שולדיגער איז סיאָמאַ.

ער האָט מיך געגעבען א פֿראַגע, צי איך ווייס סיאָמאַ׳ס פֿאַמיליען־נאָמען, וואָס אויף מיין מזל האָב איך גראַד יאָ געוואוסט. ער האָט עפּעס אַ פֿראַגע געטוהן צום עלטערען מאַן וואָס האָט געשריבען, יענער האָט א רוף געטוהן ערגעץ טעלעפֿאָניש. עס זענען אַוועק עטליכע מינוט אין שווייגען — קיינער האָט נישט גערעדט קיין וואָרט — און באַלד האָט עמיצער צוריק געענטפֿערט אויפֿ׳ן טע־לעפֿאָן. איך האָב נישט געהערט וואָס, אָבער ס׳האָט זיך דערנאָכדעם אַרויסגעצייגט, אַז דער ענטפֿער אויפֿ׳ן טעלעפֿאָן איז פֿאַר מיר געווען אַ גוטע בשורה.

סיאָמע ,האָט זיך אַרויסגעוויזען, איז שוין אַ פּאָר מאָל געווען אַרעסטירט און אויף דעם גרונט האָט מען מיר געגלויבט וואָס כ׳האָב געזאָגט, אַז סיאָמאַ האָט מיר דעם מיידעלס פּאָרטמאָנע אונ־טערגעוואָרפֿען — און מ׳האָט מיר געזאָגט, אַז איך בין פֿריי.

ס׳האָט אינגאַנצען גענומען אַרום א מעת־לעת פֿון מיין אַרעסטירט ווערען ביז מען האָט מיך בע־פֿרייט, אָבער ווען איך בין אַרויסגעקומען אויף דער גאַס א פֿרייער. האָב איך אָפּגעאָטעמט, ווי איינער וואָס איז אָפּגעזעסען אונטער גראַטעס א גאַנץ לעבען, ווי ביטער מיין לעבען איז מיר אין יענער צייט נישט געווען — האָב איך זיך דאָך געפֿיהלט דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט — פֿריי.

איך האָב אויפֿגעזוכט די אַלטיטשקע פֿרוי, ביי וועמען כ׳האָב געקויפֿט די פּאָר זעמעל מיט׳ן קאַל־באַס, און כ׳האָב זיך מיט איהר אַרומגעכאַפּט קו־שען. זי, ווייזט אויס, האָט מיך אָנגעקוקט ווי א משוגענעם, ביז כ׳האָב זי דערמאָנט ווער איך בין, און זי האָט עס מיר געוואונשען איך זאָל ניצול ווערען פֿון גוי׳אישע הענט. דאַן האָט איהר שוין הנאה געטוהן די גאַנצע געשיכטע און זי האָט אַ גליקליכע, וואָס איך גלויב אין איהר „ווינשע־וואַניע" געשעבעלט...

יאָ, אַלעס איז טאַקע גוט. ס׳איז גוט צו זיין פֿריי, ווער שמועסט נאָך, אַז מען פֿערזוכט אביסעל צו זיצען הינטער די גראַטעס. אָבער מיט פֿרייהייט אליין קען מען דאָך נישט לעבען, מען מוז דאָך נאָך דערצו עסען אויך — און איצטער בין איך שוין ווידער געבליבען אָהן א דאַך איבער׳ן קאָפּ. אַר־בייטען ווייטער אין דער „פּראַטשעשניא" האָב איך שוין נישט געוואָלט. פּשוט אויס מורא פֿאַר סיאָ־מאַ׳ן — ווער ווייסט וואָס אַזעלכער קען מיר אָפּטוהן, דבפֿרט. אויב ס׳האָט איהם עפּעס געשאַדט פֿון דעם וואָס איך האָב ביים „באַדזיראַטעל" דערצעהלט אויף איהם, אַז ער האָט מיר די גנבה אונטערגעוואָרפֿען (—י קען ער דאָך מיך ממש אומברענגען.

עס איז מיר אָבער געקומען אביסעל שכירות ביי מיין באַלעבאָסטע אין; דאָס ביסעל געלט האָב איך געמוזט געהען אהינצו אָפּנעהמען. א חוץ דעם געלט האָב איך נישט פֿערמאָגט קיין צעבראָכענעם גראָשען מעהר און כ׳האָב מיך געמוזט אַוועקלאָ־זען צו מיין באַלעבאָסטע נאָכ׳ן געלט.

איך בין געגאַנגען און ס׳האָט מיט מיר גע־וואָרפֿען יעדער אבר פֿאַר שרעק. איך האָב נאָר מורא געהאַט, אַז איך זאָל זיך נישט בעגעגענען מיט סיאָמאַ׳ן אויג אויף אויג, און אַזוי בין איך צוגעקומען ביז צו דער גאַס אויף וועלכער די „פּראַטשעשניא" איז געווען.

איך בין נישט געגאַנגען אויף דער זייט וואו די „פּראַטשעשניא" איז געשטאַנען, נאָר אקעגען, פֿון דאָרטען האָב איך בעטראַכט יעדען איינציגען וואָס איז אַריינגעגאַנגען אין דער „פּראַטשעשניא" אָדער אַרויסגעגאַנגען. כ׳האָב זיך אַלץ געהיט נישט צו טרעפֿען זיך מיט סיאָמאַ׳ן, ענדליך האָב איך זיך בעשלאָסען, און ווי אויף קידוש השם בין איך אַריי־בערגעטראָטען מיין באַלעבאָסטע׳ס שוועל.

זי האָט זיך דערפֿרעהט מיך צו זעהען, ווי כ׳האָב שוין פֿריהער דערמאָהנט, איז איהר געפֿעלען געוואָרען מיין אַרבייט — און איידער נאָך איך האָב איהר צייט געהאַט צו דערצעהלען מיינע איבערלע־בענישען פֿון דעם מעת־לעת, האָט זי מיר אָנגעזאָגט א בשורה, אַז צוויי זשאַנדאַרען זענען נאָר־וואָס געווען ביי איהר אין דער „פּראַטשעשניא" און האָבען מיט זיך אַוועקגענומען סיאָמאַ׳ן צום באַדזיראַטעל.

— און איצטער — זאָגט זי מיר — וועסטו האָבען א גוטע שטעלע, דו וועסט טרייבען דעם וואָגען און איך וועל דיר געבען א העלפֿער צו „טאַנצען די שטיגען" (אַזוי האָט מען גערופֿען איינעם וואָס פֿלעגט צעטראָגען די פּעקלעך).

זי האָט, פֿערשטעהט זיך, געמיינט, אַז איך וועל זיך אָנכאַפּען מיט העזה און מיט פֿייער אין דער שטעלע. מיט מיר אָבער האָט עס אָנגעהויבען נאָך שטאַרקער צו וואַרפֿען און כ׳האָב אָנגעהויבען ציט־טערען ווי אין קדחת. וואָס שרעקט זיך מאַמער חלילה, קעהרט זיך דער־ווייל אום סיאָמאַ, און ער וועט זיך אין מיר נוקם זיין. אי, די שולד איז זיינע. נישט מיינע — איך בין גאָר נישט שולדיג — נו, ווער־זשע קען זיך אויסטענה׳ן מיט סיאָמאַ׳ן?

איך האָב מיין באַלעבאָסטע נישט געזאָגט גאָרנישט אַז כ׳וועל ווייטער ביי איהר נישט פֿער־בלייבען, און כ׳האָב ביי איהר דערווייל געבעטען זי זאָל מיר געבען וואָס מיר קומט ביי איהר, ווייל איך בעדאַרף מיר עפּעס קויפֿען. און ווען זי האָט מיר בעצאָהלט וואָס מיר איז געקומען און איך בין כלומרשט אוועקגעגאַנגען עפּעס קויפֿען, האָב איך זיך שוין צו איהר ווייטער נישט אומגעקעהרט קיינמאָל, נאָר כ׳האָב זיך ווידער אַוועקגעלאָזט מיט א פּאָר געצעהלטע קערבל׳ע אין קעשענע — אַיבער דער שטאָט זוכען נייע „גליקען"...

(פֿאָרטזעצונג קומט)

פון יודישע טעאטער

,,דער אמעריקאנער ליטוואק", פיעסע אין 3 אקטען, פרעמיערע אין פילהארמאניע.

אין פילהארמאניע איז געעפענט געווארען דער ווינטער־סעזאן פון יודישן טעאטער מיט אן אפעררעטע א. נ. ,,דער אמעריקאנער ליטוואק".

דאס אמעריקאנישקייט ליגט נאך פעסט איינגעבירגערט אין יודישן טעאטער. מען ווייסט שוין פון פאראויס, אז מען וועט אויף דער בינע אנטהאלטן א בילד פון יודישן לעבן אין אמעריקע, סיי אין דער אפערעטע, סיי אין דער מעלאדראמע, הערשט אמעריקא.

אויך דא האט מען אינז אנגעזאגט, אז מען וועט האבן צו טון מיט אמעריקע, מיט ,,אן אמעריקאנער ליטוואק".

ווי זאגט מען אבער: זאל זיין פון אמעריקע, אבי צום גוטען און עס איז טאקע צום גוטען.

די פיעסע ,,דער אמעריקאנער ליטוואק" איז א פרעהליכער שפאס, אהן די סענסאציאנעלע אויםטראכטענישען און אהן שטויסנדיגע געשעהענישען. נאר פשוט און ליכט ווערט געטריבען פרעהליכקייט אויף דער בינע.

עס איז א מעשה מיט א קליינשטעטלדיגען בחור, וועלכער קומט קיין אמעריקע און ווערט אריינגעפיהרט אין אן אסימילירט הויז. דורך א צופאל בעקוקנט ער זיך מיט אן אמעריקאנזירט יודיש מיידעל. ביידע געפעלען זיך, לערנט ער מיטן מיידעל יודישקייט און זי לערנט איהם ענגליש און צום סוף ווערען זיי מאן און ווייב.

דאס אלץ קומט אבער נישט אן אזוי ליכט, עס קומען דערפאר פאר א גאנצע רייה קאמישע מאמעןטען, אין וועלכע עס ווערען אויך אריינגעשלעפט

צום קאמיזם קומען נאך צו שעהנע געזאנגען; ראמאנסען, קופלעטען און כארעלען, אויך טענץ פעהלען נישט.

ווען מען נעהמט נאך אריין אין חשבון, אז די הויפטראלען ווערען אויסגעשפילט דורך בעקאנטע גוטע אקטיארען, שאפט זיך דער בעסטער איינדרוק פון דער פארשטעלונג.

די הויפטראל ,,דער אמעריקאנער ליטוואק" שפילט י. חאוש מיט א סך ארטיסטישער בעגייסטערונג.

שלמה קוטנער (מיסטער סיימאן) שאפט א כאראקטער־טיפ אויף זיין קינסטלערישן שטייגער.

א גרויסע איבעראשונג איז די ארטיסטקע ע. טאפעל, וועלכע שפילט צום ערשטען מאל אין לאדז. זי איז יונג און שעהן, זינגט הארציג און שפילט אויסגעצייכענט. זי פארמאגט א סך ארטיסטישען טעמפעראמענט. הלוואי, וואס מעהר אזעלכע יונגע ארטיסטישע כחות אויף דער יודישער בינע.

זעהר גוט שפילען אויך נ. נחמה (פריידע), ע. רייכער (גלעדים), אידינא (ריימשעל), מ. ראבין (סאלאמאן).

צום ערפאלג ווירקען מיט ליפאווסקא (רינה), גראדנער (רובינסקי), גיזווירט (מענך) און בוטעימאן (עדנא).

זעהר זארגפעלטיג איז אראנזשירט דאס געזאנג און די מוזיק, דורך דער גענייטער האנד פון טאלאנטירטען קאמפאזיטאר און דיריגענט דוד בייגעלמאן.

די געלונגענע דעקאראציע פון צווייטען אקט, מאכט א גרויסען עפעקט.

טעאטער מענש

פרעסע־קאנפערענץ אויף דער ראדיא־סטאציע

וועגען הערבסט ווינטער־פראגראם

אין לאקאל פון דער ראדיאסטאציע איז פארגעקומען א פרעסע־קאנפערענץ, אויף וועלכער ס׳איז ארומגערעדט געווארען דער הערבסט־ווינטער פראגראם פון פוילישען ראדיא.

די פרעסע־פארשטעהער זענען בעגריסט געווארען פון דיר. פאוולאוויטש. א רעדע האט געהאלטען דיר. גורעצקי, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען אויף דער וויכטיגקייט פון א צוזאמענארבייט פון ראדיא מיט דער פרעסע, וועלכע דינען ביידע דער געזעלשאפט מיט ידיעות. אין ערפיהלען א גרויסע קולטורעלע מיסיע. דאן האט דיר. גורעצקי פארגעשטעלט דעם פראגראם אויפן הערבסט־ווינטער־סעזאן, אין אפעלירט צו די אנוועזענדע פרעסע־פארשטעהער, צו עפענען אויף די שפאלטען פון דער פרעסע ספעציעלע קריטישע אפהאנדלונגען וועגען ראדיא־פראגראם.

נאך דער רעדע פון דיר. קהאוטערקראפט, האט נאך אמאל גענומען א ווארט דיר. פאוולאוויטש, פארשטעלענדיג דעם לאקאלען פראגראם.

נאך דער קאנפערענץ איז פאר די פרעסע־פארשטעהער געגעבען געווארן א ,,גלעזעל וויין", וואו ס׳איז פארגעזעצט געווארען די דיסקוסיע איבערן ראדיא־פראגראם.

EUROPA
וועלט־בערימטע יודישע ארטיסטקע
מאלי פיקאן
אין גרעסטען יודישען פילם ,,יודל מיט׳ן פידל"
אנהויב 4, 6, 8 און 10 אוו.
פרייזען פון 80 גר. אן

חלוצה־וועקסלען דארפען נישט אויסגעקויפט ווערען

אזוי האט געפסקנט דאס געריכט

(זעלטענער פראצעס אין לאדזשער קרייז־געריכט)

אויף אלט־שטאט וואוינט און פיהרט דארט א געשעפט א געוויסער אהרן ל.

מיט יאהרען צוריק איז דער דערמאנטער אהרן ל. געווען א רייכער יוד. זיין געשעפט איז תמיד געווען אנגעפאקט מיט סחורות און איבערפולט מיט קונים.

אין דער לעצטער צייט איז איהם אבער דאס מזל איבערגעדרייט געווארען, ס׳האט איהם אנגעהויבען צו גיין וואס אמאל ערגער. דאס קרעמעל האט כסדר געגומען איינטרוקענען.

אהרן ל. איז א יוד אן עקשן. ער האט בשום אופן נישט געוואלט שלום מאכען מיט זיין גורל, פארשידענע מיטלען האט ער אנגעווענדען בכדי זיך צו פערשאפען א געוויסע סומע געלד, אום זיך ווידער צו שטעלען אויף די פיס.

ווען די אלע קונצען זענען איהם נישט געלונגען האט ער זיך דערמאהנט, אז ס׳דרייט זיך ארום ביי איהם אין שטוב א ווהן, אמת א חולה׳וואטער און א לא־יצלח־דיגער, אבער פארט א בחור, וועלכען מיקען פערהאנדלען פאר א שעהנע פאר טויזנד גילדען און דערמיט רעפערירען דאס חרוב׳דיגע קרעמל.

אהרן ל. האט לאנג נישט געטראכט, געגעבען א וואונק צו חברה שדכנים און געהייסען דערלאנגען סחורה.

פויערס פעהלען דאך נישט, ס׳האט גארנישט לאנג געדויערט און זיי האבען טאקע אויסגעגעבן שטערט עפעס א בוגרות פון גייערס ראיאן מיט א 7 טויזענד גילדען און א יידישען אויסשטייער מיט קאסטבארע חפצים און זי מיט אהרן ליס. צעבראכענעם שארבען צוזאמענגעפארט.

אהרן ל. האט באלד צוגעגראבט דאס פדיונ׳דעל און דערמיט טאקע אונטערגעשאלעוועט זיין קרעמעל.

יא, אהרן ל. האט אפנים די חתונה גאר נישט שלעכט צוגעדינגט. דאגעגען זיין זוהן איז זי באקעם אויסגעפאלען. באלד נאך דער חתונה האט יין געזונד־צושטאנד זיך אנגעהויבען צו פערערגערן און גראד צו די דריי חדשים האט ער זיך אוועקגעלייגט און אויסגעצויגען די קאפיטעס.

די יונגע אלמנה און איהרע קרובים האבען גענומען שטורמען אהרן ל. אין געפאדערט צוריק פון איהם דעם גענומענעם נדן. ס׳זענען פארגעקומען אוואנטורעס און דיקתורות. ס׳האט אבער שוין גארנישט געהאלפען. דאס געלד איז שוין געווען אונטערגעטינקט.

נאכמעהר. ווען די יוסטע אלמנה האט פון פערשטארבענעמס ברודער געפאדערט חלוצה. האט דער פערשוי — מסתמא לויט׳ן וואונק פון פאטער — געהאט קוראש פון איהר צו פערלאנגען פרישע 5 טויזענד גילדען.

אזוי ווי ס׳האט זיך גראד געמאכט א פאסיגער משפחה־שידוך. האט זי באוויזן ביריה געמוזט מיט דעם אכזר אנהויבען אונטערצוהאנדלען. נאך לאנגע דינגענישען זענען זיי עודליך דורכגעקומען אויף 2 טויזענד גילדען. פינף הונדערט גילדען האט זי געמוזט אויפציילען קאש און אויף דעם רעשט אויסגעשטעלט וועקסלען.

די וועקסלען האט די פרוי נישט אויסגעקויפט. דער בעל־דבר האט זיך אבער נישט געשעהמט און געגעבן איהר ארויסגעטראגען געריכטליך.

אין געריכט האט דער אדוואקאט מצד דער אג געקלאגטער ערקלערט ווי אז דאס איז אזוינס חלוצה און ווי נישט מאראליש ס׳איז צו געמען דערפאר געלד און אלס מאראלישער חוב דארף ער טאקע נישט בעצאהלט ווערען.

דאס געריכט האט טאקע איינגעשטימט מיט די אויספיהרונגען פון אדוואקאט און דעם וועקסעל־חוב אנולירט.

ארגוס

פאר לאזען אין פערקעהר פאלש געלד

פערמשפט אויף 6 חדשים תפיסה

דעם 25־טען יולי ביינאכט, זענען 2 פערזאנען פיאטר מאלטשעווסקי און ראמאן ווראנע איינגעשטיגען אין א דראשקע און געהייסען פאהרען אויף דער טילנע־גאס. ביים אויסשטייגען האט מאלטשעווסקי געגעבען דעם דראשקאזש א 10־זלאטי־שטיק און געהייסען א רעשט־געבען 8.50 זל. היות ווי דער דראשקאזש האט נאר געהאט ביי זיך 7.50 זל. האט מ. מוכים געווען און גענומען וויפיל דער דראשקאזש האט געהאט. שפעטער האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער 10 זל. איז פאלש, מיט עטליכע טעג שפעטער האט איהם דער דראשקאזש דערקענט.

נעכטען איז מאלטשעווסקי פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים תפיסה.

א ליקווידאציע־קאמיסיע פון א באנק,

וואס זארגט סודם כל פאר זיך

(א) פאר דער קריג, איז אין לאדז געגרינדעט געווארען א לייה־קאסע, וועלכע איז שפעטער צו געטרעטען בויען אן אייגען הויז אויף נארוטשא 3. דאס הויז איז נישט פערענדיגט געווארען צוליב א בוי־קאטאסטראפע, מיט דער צייט איז די טעטיגקייט אפגעשטעלט געווארען, דאן איז דער נאמען פון דער באנק געענדערט געווארען אויף א קאאפעראטיווע באנק נישט האבענדיג קיין ערפאלג איז געוועהלט געווארען א ליקווידאציע קאמיסיע, וועלכע האט געדארפט אדורכפיהרען די ליקווידאציע פון דער באנק, די דאזיגע קאמיסיע האט אבער אנשטאט אויסצוצאהלען די קליענטען, האבען זיי אליין גענומען הלוואה׳לעך, און דאס געלד אריינגעלעגט אין ק. ק. א. אויף זייערע פריוואטע קאנטאס.

די בעעולה׳טע האבען דערוועגען מיטגעטיילט דעם פראקוראטאר.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15. טעל. 149-07
ספעציאל־ארצט פאר מענער - שוועכע־בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נאכט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — דעטשניצע־פרייזען

צו די לאדזשער יודען

(אויפרוף)

דער שרעקליכער רעזולטאט פון די וואהלען צום לאדזשער שטאטראט האט אונזער יודישע בעפעלקערונג קלאר און דייטליך בעוויזען, וואס פאר א געוואלדיגען שאדען די נישט־איינגקייט האט אונז געברענגט.

דורך דער צושפליטערונג וואס געוויסע פערזאנען האבען אריינגעבראכט אויף דער יודישער גאס; האט דאס יודישע לאדז פערלוירען זיבערע 8 מאנדאטען צום שטאט־ראט. דער פערלוסט איז זעהר א גרויסער, נישט נאר וואס מיר האבען פערלוירען 8 פערטיידיגער פיי אזא שרעקליכען צושטאנד ווי מיר געפינען זיך איצט, נאר נאכמעהר איז דער מאראלישער שאדען וואס אונזערע שונאים האבען זיך איבערצייגט, אז מיר זענען נישט פעהיג זיך צו פעראיייניגען זאגאר אין די געפעהרליכסטע מאמענטען.

באלד קומען פאר די וואהלען צו דער יודישער קהלה.

עס איז שוין צייט, אז די יודישע בעפעלקערונג זאל פערשטעהן דעם גרויסען ווערט פון דער אינסטיטוציע. די יודישע קהלה איז אונז נאך געבליבען אלס איינציגע אויטאנאמישע אינסטיטוציע און דאדורך מוז זי פון אלע יודען זיין פערטרעטען.

די אונצופרידענהייט צו די איצטיגע פרנסים האט זיך שטארק פערגרעסערט, אבער די אונצופרידענע מוזען זיך אליין בעשולדיגען, ווי האבען געזינדיגט ביי די וואהלען, ווי האבען גרינגע שעצט די וויכטיגסטע יודישע אינסטיטוציע און געוועהלט בלינד פרנסים. און ווער ווייס וואס דא קען נאך ארויסקומען ביי די איצטיגע וואהלען.

איהר זעהט שוין היינט בולט דעם פעהלער, וואס איהר זענט בעגאנגען מיט אייער גלייכגילטיגקייט מיט אייניגע יאהר צוריק, וואס איהר האט געוועהלט נישט פעוואוסטזיניג. אלזא, מאכט נישט איצט ווידער דעמזעלבען פעהלער, בעטראכט זיך וואס איהר טוט און ברענגט נישט קיין שאדען מאטעריעל און מאראליש דער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג.

צו דעם צוועק איז געגרינדעט געווארען א קאמיטעט פון פעראייניגטע שוהלען און בתי־מדרשים. און מיר ווענדען זיך צו אייך לאדזשער איינוואוינער, איבערהויפט צו די גבאים פון די בתי־תפלות, שליסט זיך אן אין אונזער קאמיטעט און מיר וועלען ארויס שטעלען אונזערע קאנדידאטען, וועלכע פערשטעהען די אינטערעסען פון דער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע זאלען קאנען אייך רעפרעזענטירען.

בעטראכט גוט דעם גרויסען פעהלער, ווען איהר וועט וועהלען בלינד לויט די בעפעהלען פון די פארטיי־פיהרער.

די אלע, וועלכע ווילען זיך אנשליסען אין אונזער קאמיטעט זאלען זיך ווענדען אין בית־המדרש אויף פילסודסקיעגא 29 צום פארשטעהער ה׳ ח. סאלניק און די גבאים, אדער אויף קילינסקיעגא 29 צו די גבאים.

מיט אכטונג

קאמיטעט פון שוהלען און בתי־מדרשים

שטייער־סטאווקעס פאר צוקערניקעס

אין צענטראלען קליינהענדלער פערבאנד, פאמארסקא 15 איז אויפגעקלעהרט געווארען דער ענין וועגען די שטייער־סטאווקעס פאר צוקערניקעס וואס בעזיצען א צייט א האנדעלס־פאטענט אויף א אר בייטס־פאטענט.

לויט׳ געזעץ צאהלען אלע גאסטראנאמישע אנטשטאלטען 3 פראצ. פון אומזאץ, נעמענדיג אבער אין אכט, אז די גרעסטע טייל פון די דערמאהנטע אונטערנעהמונגען ,פערקויפען אויך ארויס געבעקס פון אייגענע אויסארבייטונג, וועלכע איז אויסשליסליך פערבינדען מיט׳ן אויסבאקען און וועלכעס אונטערליגט 1,5 פראצ. שטייער־סטאווקע. די שטייער־אמטען פאדערען אבער 3 פראצ. אין צוזאמענהאנג מיט דעם וועט די לאדזשער האנדעלס־קאמער דעם ענין אויפקלערען אויפ׳ן פארום פון דער פינאנץ־קאמער

נאך 13 יאהר

ווידער געעפענט די אפפאל־שפינעריי ביי שייבלער און גראהמאן

(א) אין שייבלער און גראהמאנס פאבריק, רוג קילינסקיעגא און עמילא. איז ווידער געעפענט געווארען די אפפאל־שפינעריי, וועלכע בעשעפטיגט 300 ארבייטער. די שפינעריי איז נישט טעטיג געווען 13 יאהר.

פערזעהט אייך מיט נייע צענגיקעס

מאנטאג איז פארגעקומען אין פוילישען סוחררים־פעראיין א זיצונג פון דער קאמיסיע צו בעשטעטיגען דעם צענגיק פאר׳ן יודיש. אקאדעמ.

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן שטייגערונג פון די פרייזען אויף פיל ארטיקלען פון ערשטע געברויך, האט זיך די זיצונג זעהר לאנג פערצויגען, ס׳איז כדאי אונטערצושטרייכען, אז אין צוזאמענהאנג מיט׳ן העכערען די פרייזען, וועט די אדמיניסטראטיון מאכט קאנטראלירען אין די שפייז געזעלבער צו די לעצטע בעזיצען צענגיקעס, דערבער בכדי אויסצופיהרען פראטאקאלען דארפען זיך אלע פערזעהען מיט די נייע צענגיקעס.

Gabinet Kosmetyczny
I. NAMIOTOWA
POWRÓCIŁA.
Narutowicza 11,
front, I piętro.

ענדערונגען אין געריכטס־וועזען

(א) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז דער ביז איצטיגער לייטער פון לאדזשער שטאטישען געריכט וויצע פרעזעס פון קרייז־געריכט ה׳ אטאן וואסאלא בעשטימט געווארען אלס וויצע פרעזעס פון קרייז־געריכט אין ווארשא, דעם אמט נעמט ער איבער ד. 15־טען ד. ח.

ווי מ׳טיילט מיט, זאל אויף דעם אמט פון לייטער פון שטאטישען געריכט אין לאדז און וויצע פרעזעס פון קרייז־געריכט בעשטימט ווערען דער ריכטער פון ווארשאווער קרייז־געריכט ה׳ זיגמונד ניערגאדזשינסקי.

דער ביז איצטיגער וויצע פרעזעס פון לאדזער קרייז געריכט ה׳ מאקווא זאל ווערען א רעיענט אין לעמבערג.

אויספלוג קיין איטאליען
וויען, ווענעדיג, רוים, נעאפאל, בודאפעשט
10/X ביז 3/XI 665 זל.
קיין ווילנא
פאפולערער צוג דעם 11/X—36
באהן־הנחות קיין ווילנא און זאקאפאנע.
גענעראל־פערטרעטונג פון ,,אינטוריס"
אויספלוגען קיין סאוויעט־רוסלאנד.
אינדיווידועלע און גרופען־רייזעס
קיין פאלעסטינא.
איינשרייבונגען נעהמט אן
,,אורביס" פיעטריק. 18
טעל. 249-40 און 249-37.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקהייטען
צעגיעלניאנא 7 (פריהער 43), טעלעפאן 141-32

טעאטער. מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

לעצטע טעג פון „שמחה פלאכטע"
אין טעאטער ראזמאיטאשטשי

צוליב דעם, וואס די „יונגע ביכנע" ((יונג-טעאטער) וויל דורך דער קורצער צייט, וואס קומט איהר אויס צו ווײַלען אין לאדז, שטעלען א צווייטע אויפפיהרונג, וועט „שמחה פלאכטע" נישט קוקענדיג אויפ'ן גרויסען דערפאלג געשפילט ווערען נאר נאך עטליכע געציילטע טעג. אלע די, וואס ווילען זעהן דיאינטערעסאנטע פאלקס טימליכע קאמעדיע, מוזען זיך צואיילען אויף די לעצטע געציילטע פארשטעלונגען פון „שמחה פלאכטע".

„אמעריקאנער ליטוואק" אין פילהארמאניע

אין יודישען טעאטער פילהארמאניע געהט ווייטער מיט גרויס ערפאלג די שטארק-אויסגעקומענע אפערעטע „דער אמעריקאנער ליטוואק", דורך דער בעקאנטער ווילנער אפערעטען-טרופע נחמה, קאדיש, חאש און ש. קוטנער
הייגט 9.15 אווענד ווערט ווייטער געגעבען דער „אמעריקאנער ליטוואק"

יוזעף שמידט אין לאדז

דער דירעקציע פון לאדזער פילהארמאניע איז געלונגען צו אנגאזשירען אויף איין קאנצערט דעם קעניג פון טענארען, דעם בעריהמטען יודישען זינגער יוזעף שמידט.
יוזעף שמידט איז אלעמען בעקאנט פון קלאנג-פילם, פליטען און ראדיא-אודיציעס. דער קאנצערט, וועלכער קומט פאר דינסטאג, דעם 13. אקטאבער ד. י. האט ארויסגערופען אין לאדז א געוואלדיגע פאראינטערעסירונג.

פון פוילישען טעאטער

הייגט 7.30 אווענד ווערט געשפילט ווערנער'ס אויסגעגומענע פיעסע „לודזשע נא קוזשע". מארגען 8.30 אווענד ווערט געשפילט „ווילקא מילאשטש".

געשטארבע' א פרוי
בעת'ן אדורכפיהרען א פערבאטענע אפעראציע

(א) די 22-יאהריגע מאריאנא קראישווסקא פון משארנאטשין אונטער לאדז איז פארגאנגען אין טראגען. אויף דער עצה פון איהרע א שכנה, האט זי זיך געווענדעט צו אנ'אקושערקע פון דארף בענגדקאוו. נאך דער אדורכגעפיהרטע „אפעראציע", האט די קראנקע בעקומען א בלוט-פערגיפטונג און געשטארבען. די אקושערקע באראוסקא איז ארעסטירט געווארען.

א „קונה" פון פרויען-פאנטאפעל
פערמשפט אויף 1 יאהר תפיסה

(א) דעם 27. אויגוסט ד. י. האט א בעקאנטער גנב אנטאן פאקולסקי אויסגעבראכען דאס שוי-פענסטער פון שמואל לעוקאוויטשס שיך-געשעפט (פילסודסקיעגא 50) און ארויסגענומען עטליכע פאר פרויען-פאנטאפעל. דאס „שטיקעל ארבייט" איז איהם אבער נישט געלונגען. ער איז פערהאלטען געווארען, און נעכטען איז ער פון שטאטישען געריכט פער'משפט געווארען אויף 1 יאהר תפיסה.

שרפה אין כאיני

(א) עהגעסטערנטען האט אין כאיני, יאנעלאנסקא 115, אויסגעבראכען א שרפה אין יאן לאמוס הויז. בעת'ן לעשען די שרפה האט מען געפונען הויז געפונען שמאטעס איינגעטונקט אין נאפט, פון וואס ס'איז צו דרינגען, אז מ'האט צו טון מיט אנ'אונטערצינדונג. דער חשד איז געפאלען אויף א שכן.

שרעקליכער צופאל מיט אנ'ארבייטער

(א) אין דער פאבריק סטאיענגא 3, איז דער ארבייטער מאריאן בערנארעק ארייגעכאפט געווארען אין דער מאשין. ביי איהם זענען צעבראכען געווארען עטליכע ריפען און די אקסלען. אין א גוסס'ן צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

פון זיין אייגענעם פערד

(א) אויף זגערזשער גאס, האט דער דראזשקאזש שמואל גאלדבערג, יאקובא 41, בעקומען א קאפיע פון זיין אייגען פערד. פאגאטאוויע האט איהם גער געבען מעדיצינישע הילף.

אפגעבריהט מיט קאכעדיגע וואסער

(א) אין איהר איינגענער וואוינונג (ראקאטשינסקא 122), האט זיך אפגעבריהט מיט קאכעדיגע וואסער די 12-יאהריגע מאטילדא יענעק. בעת'ן קאכען וועש. האט זי איבערגעקעהרט אויף זיך א קעסעל קאכעדיגע וואסער און בעקומען שווערע בראנד וואונדען אויפן גאנצען קערפער.

פערסט זיך א מעדעל
צוליב א סכסוך מיט עלטערן

(א) אויף זגארנא 26, האט זיך פער'סמ'ט די 18-יאהריגע אירענא סטאניסלאווסקא, די סיבה איז א סכסוך מיט די עלטערן.

ארויסגעווארפען יודישע לערער און צוגענומען ענדעקישע

ווי מיר דערוויסען זיך פון מאסגעבענדע קרייזען. האבען די אייגענטימער פון דער רעליגיעזער שול „פרדס", זאכאדניא 33, בעזייטיגט יודישע לערער און אויף זייער ארט צוגענומען ענדעקעס.
דער דאזיגער אומדערהערטער פאקט האט ארויסגערופען א געוואלדיגע אויפרעגונג צווישען די קינדער און עלטערן פון דער שול, וועלכע פאדערן צוריקצונעמען די אלטע לערער.

קלאסען-פעראיינען איז אנ'אייגענעם בנין

(א) דער לאקאל פון די קלאסען-פעראיינען ווערט פון 8-טען ה. ח. אן איבערגעטראגען אין אייגענעם בנין אויף רוג מיעדזשאנע און וויסאקא.

Dr.
Wołkowyski
ציגעלגאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקה.
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אן פון 8—11 ביטאג און 4—9 צונאכט

Charlie Chaplin היינט איז פאלג. טעג!
דער גרעסטער קאמיקער פון דער וועלט
אין גרעסטען פילם פון אלע צייטען
היינטיגע צייטען
א. ג.
נידריגסטע פרייזען פון די פלעצער:
באלקאן 54 גר. | II פל. 85 גר. | I פל. 1.09 זל.
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבען פון די נייעסטע אקטואליטעטען. — נעכסטער פראגראם: „ROSE MARIE" מיט J. Macdonald אין דער הויפט-ראלע

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 הערטער

פרייע פאסטענס

א ראשעל-מאשין-ארבייטער און א רעפעזירקע קענען זיך מעלדען אין טרי-קאטאזש-פאבריק זאוואדזקא 5.

א קוואליפיצירטער פערקויפער (ריף) צו הערן- און דאמען-קאנפעקציע ווערט פון זאפארט געברויכט. צו ערפאהרען קילינסקיעגא 129, וו. 34.

„Ekonomja Krawiecka" אין ווערט געזוכט 2 שניידער-ארבייטער, קאן זיין נישט קוואליפיצירט, ליפאווא 36.

ראקאלען

צו פערדינגען א לעצט מעבלירט צימער מיט בעקוועהמליכקייט פאר צוויי יונגע לייט ביי זעהר אנ'שטענדיגער פאמיליע. פיעטריקאווער 42, וו. 32.

פערשידענעס

א קוואליפיצירטע זיימערין, וועלכע קען אויך נייהען אויף א שנייד-מאשין, זוכט א פאסטען. צו ערפאהרען ביי זילבערבערג, בזשעזשינער 32.

א יונגערמאן פון דער אייזען-בראנזשע, ווי אויך פון ראווערען-בראנזשע זוכט א פאסטען. אפערטען אין אדמינ. אונטער „Ajzen".

צו פערקויפען א קאמפלעט ניי מעבעל, צוזאמען מיט א וואוינונג. צו ערפאהרען לימאנאווסקיעגא 10, וו. 9.

השבת אבדה. ס'איז פערלוירען געווארען א וועקסעל, אויסגעשטעלט אדאלף רייטבערגער, אויף זלאצניע י. גאלדמינק, אויסגעשטעלט 3/6, צאהלבאר 7/X. אביצוברענגען צו אברהם מאשער, נאווא-זאזשעווסקא 19. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

Zaginiony został weksel na Zł. 50.— pł. 29/XI—36 r. wystawca U. Kirszenberg, na zlecenie Ajzenberga. — Weksel zostaje unieważniony. Zwrócić takowy do Bidermana, Piłsudskiego 27.

בחנם ווערט צוגעפאסט אלערליי גלעזער!

„OPTICUM"
28 פיעטריקאווער 28
בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, קאמבינירטע גלעזער, טערמאמעטערס.
אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט ועממל. רעפעראטורען פינקטליך און רעיעל. — נעדענקט די אדרעסע! עס הערען אננענומען אלע ארט רעצעפטען פון די ה"ה דאקטוירים.

DR.
Michał URBACH
נערוועז און אינערליכע קראנק.
הייטען און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

„PRACA"
פרויען-פאך-קורסען ביי דער געז. צו פערשפרייטען מלאכה צווישען יודישע פרויען אין לאדזי וואלטשאנסקא 21 טעל. 167-15
1) קונסט-שטיקעריי.
2) דאמען - שניידער צושניידען.
3) וועש-צושניידען
4) היטען-פוצעריי.
5) גארסעטען - מאכעריי צושניידען.
6) אנדולאציע
7) מאניקיור.
דער סעקרעטאריאט איז אפען פון 9—13 און פון 15—19.

ווילסטו פערקויפען א ניימאשין
און ערצילען
דעם העכסטען פרייז?
ווענד זיך צו:
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

ווייכטיג פאר אלע!
דרוקעריי
בראמבערג
8 - לאדז - 8
צעגעלניאנא
טעלעפאן 255-09.
טריקאטאזש-פוזריים טריקא-עטיקעטען
שטריקל-פאבריק. שטריקל-בענדערלעך
וועש-פאבריק. פערשיר. עטיקעטן און טיטשן
קאנפעקציאנערן טיפען-עטיקעטען
שניידער-פיגמער מאס-ביכער
בעקער-פיגמער ברויט-צעטלען
בריטבויגען, קאנווערטען, רעכענונגען ווי אויך התונה-קארטען צו ביליגע פרייזען.

וויכטיג פאר
ברוך-קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס), פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט, פלאטפיס און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען-ליידענדע.
פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילען אוי בעזייטיגען ראדיקאל יעדען איינציגען ברוך.
ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.
פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטען און גלייכהאלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פלאטפיס ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.
געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטרימף לויט מאס.

קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלע הייל-ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד
א. פעטריקעוויטש, לאדז
9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-78
געעפנט פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז געעפנט א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
פאר וועגערישע-קראנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
געעפנט פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטער פון 11-1 און פון 5-7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. **Niewiążski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אבדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1 טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Doktór Med.
Szymon Grinberg
55 פילסודסקיעגא 55
טעלעפאן 168-58
נעמט אן פון 8-טען ד. ח.
פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

PrywatnePogotowie
„SZYBKA POMOC LEKARSKA"
tel. 15-111
BAŁUCKI RYNEK
(Zgierska 56)
Czynne przez całą dobę bez przerwy.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
צוריקגעקעהרט
פאר פרויען - א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט.
צוריקגעקעהרט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat" spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Ch[illegible]a Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21